

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Bakalářská práce

Daniela Kožuriková

Přechylování nových názvů profesí
Indication of female gender in new names of professions

Praha 2014

doc. PhDr. Ivana Bozděchová, CSc

Poděkování

Děkuji paní docentce Bozděchové za pomoc při psaní této práce.

Daniela Kožuriková

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. července 2014

Daniela Kožuriková

Abstrakt

Bakalářská práce *Přechylování nových názvů profesí* má dvě části. Pojednává nejprve teoreticky o problematice přechylování a představuje sufixy při přechylování používané. Druhá část ověřuje výskyt jmen vyexcerpovaných ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a z článku Ljuby Mrověcové (2009) *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)* v korpusu SYN 2010 a databázi Neomat. Následují seznamy doložených a nedoložených jmen ve výše uvedených zdrojích. Významy méně známých pojmenování vysvětluje abecedně řazený slovníček.

The bachelor's thesis *Indication of Female Gender in New Names of Professions* is divided into two parts. The first one describes the indication of female gender in linguistics theory and presents main suffixes used for the indication of female gender. The second part tracks occurrence of the expressions excerpted from the vocabulary *Nová slova v češtině 1 a 2* and the article *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)* by Ljuba Mrověcová (2009). The expressions were searched for in the corpus SYN 2010 and Neomat database. Lists of names, both found and not found in the sources mentioned above follow. The meaning of less known names is explained in the alphabetical vocabulary.

Klíčová slova

přechylování, pojmenování, substantivum, výraz, femininum, ženský rod, přípona, sufix, lemma, korpus SYN 2010, slovník, databáze Neomat

Key words

indication of female gender, denomination, noun, expression, feminine, suffix, lemma, corpus SYN 2010, lexicon, database Neomat

1 Obsah

1 Obsah	6
2 Úvod	6
3 Pojmenování žen v češtině – uvedení do problematiky	9
3.1 Pojem přechylování a jeho užití	9
3.2 Další možnosti pojmenování žen	10
3.3 Pojmenování žen v běžném jazyce	11
3.4 Historie pojmenování žen	11
3.5 Pojmenování žen v současnosti	12
3.6 Tvoření přechýlených jmen	13
3.7 Strukturně-sémantické skupiny přechýlených jmen	14
4 Suffixy užívané při tvoření přechýlených pojmenování	16
4.1 Sufix <i>-ka</i>	16
4.2 Sufix <i>-ice/-nice</i>	17
4.3 Sufix <i>-(k)yně</i>	17
4.4 Sufix <i>-ová</i>	18
4.5 Suffixy <i>-a</i> , <i>-na</i> a <i>-(a)nda</i>	18
4.6 Suffixy <i>-řka</i> a <i>-ička</i>	18
4.7 Zpodstatnělá adjektiva ženského rodu	19
5 Shrnutí problematiky přechylování jmen v češtině	20
6 Přechýlená jména ze slovníku <i>Nová slova v češtině 1, 2</i> a z článku L. Mrověcové (2009) ...	21
6.1 Přechýlená jména v korpusu SYN 2010	21
6.1.1 Přechýlená jména s počtem více než 100 nálezů	21
6.1.2 Přechýlená jména s maximálním počtem 100 nálezů	23
6.1.3 Přechýlená jména s maximálním počtem 50 nálezů	25
6.1.4 Přechýlená jména s maximálním počtem 10 nálezů	28
6.2 Přechýlená jména z elektronické databáze Neomat	34
7 Seznamy přechýlených jmen	40
7.1 Přechýlená jména nalezená v korpusu SYN 2010	40
7.1.1 Přechýlená jména ze slovníku <i>Nová slova v češtině 1, 2</i>	40
7.1.2 Přechýlená jména z článku L. Mrověcové (2009) nalezená v korpusu SYN 2010 ..	41
7.2 Přechýlená jména ověřená v databázi Neomat	42
7.2.1 Přechýlená jména ze slovníku <i>Nová slova v češtině 1, 2</i>	42
7.2.2 Přechýlená jména z článku L. Mrověcové (2009)	43
7.3 Přechýlená jména nedoložená v korpusu SYN 2010 a databázi Neomat	43
7.3.1 Přechýlená jména ze slovníku <i>Nová slova v češtině 1, 2</i> nedoložená v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat	43
7.3.2 Přechýlená jména z článku L. Mrověcové (2009) nedoložená v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat	45
8 Slovníček	47
9 Závěr	51
10 Seznam zkratk a značek	55
11 Použitá literatura a internetové zdroje	56

2 Úvod

Bakalářská práce *Přechylování nových názvů profesí* je rozdělena do dvou částí.

První část (3. kapitola) pojednává o pojmu přechylování tak, jak je vymezen v odborných jazykovědných příručkách a statích. Velký prostor je věnován způsobu tvoření přechýlených jmen a jejich členění. Seznamuje s tím, jak se v současné době tvoří pojmenování žen a nahlíží i do historie. První část (4. kapitola) dále představuje přípony, které jsou při tvoření přechýlených pojmenování nejčastěji používány. Jsou to sufixy *-ka*, *-(n)ice*, *-(k)yně*, *-ová*, *-a*, *-na*, *-(a)nda*, *-řka* a *-ička*. Ucelenější náhled na problematiku přechylování by mohly poskytnout příspěvky J. Valdrové. V práci je ponecháváme stranou, neboť naším záměrem je zabývat se pojmem přechylování z jazykového hlediska. Nejdůležitější poznatky teoretické části bakalářské práce jsou shrnuty v závěru první části (5. kapitola).

Druhá část práce je ryze praktická (6. kapitola). Ve slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* jsme vyhledali nová pojmenování profesí v maskulinních i femininních tvarech, jednoslovná i víceslovná. Za neologismus přitom považujeme podle *Encyklopedického slovníku češtiny* (2002, s. 232) jednotku vyznačující se novostí z hlediska vzniku a funkce. Pojmenování v mužském rodě jsme přechýlili podle teoretických příruček. Pojmenování ve slovníku a v článku nepřechýlená označujeme asterixem (*). Následně jsme vyexcerpovali nová pojmenování také z článku Ljuby Mrověcové (2009) *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)*. Většina výrazů obsažených v tomto článku totiž nebyla ve slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* nalezena.

Vyhledaná pojmenování jsme následně zadávali do korpusu SYN 2010. Některá pojmenování byla do korpusu, stejně jako později do databáze Neomat, zadávána ve dvou pravopisných variantách, například *topmodelka/top modelka*. Na prvním místě uvádíme výrazy, které se vyskytly v korpusu, a to počínaje těmi, které měly nálezů nejvíce. Uvádíme tedy postupně pojmenování, která se vyskytla více než stokrát, dále ta, které se objevila méně než stokrát, ta, která program našel méně než padesátkrát, a konečně výrazy, jež se v korpusu vyskytly maximálně desetkrát. Výrazy byly do korpusu zadávány jako lemmata a word, některé byly nalezeny jen jako word, ty jsou uváděny vždy na konci daného pojednání. U nalezených výrazů uvádíme jejich četnost v korpusu a typ textu, ve kterém se vyskytly. Pojmenování, která jsme našli, značíme v textu tučným písmem.

Dále se zabýváme opět výrazy vyexcerpovanými ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a článku Ljuby Mrovčové, avšak zadávanými do databáze Neomat. Pro úplnost dodáváme, že jsme s těmito elektronickými zdroji pracovali v prosinci roku 2013 a v lednu roku 2014.

Následují (7. kapitola) seznamy hledaných pojmenování. Nejprve přehledně uvádíme pojmenování v korpusu a databázi Neomat nalezená, posléze nenalezená. Protože tyto výrazy nebyly doloženy, označujeme je tečkou (•).

Abecedně řazený slovníček (8. kapitola) vysvětluje významy některých méně obvyklých přechýlených jmen.

Závěr (9. kapitola) shrnuje výzkum praktické části a porovnává jeho výsledky se závěry bakalářské práce Daniely Kožurikové *Konkurence slovotvorných sufixů při přechylování názvů profesí* z roku 2012.

3 Pojmenování žen v češtině – uvedení do problematiky

Čeština má silnou tendenci mít zvláštní pojmenování pro osoby ženského a mužského rodu. Ženských pojmenování existuje velké množství, avšak mužská se používají častěji, a to i pro označení osob ženského pohlaví. Obecně je užívání ženského gramatického rodu totiž příznakové, kdežto mužského rodu nepříznakové, generické. To znamená, že podoba jména v rodě mužském označuje bytosti mužské i ženské.¹ Tato teorie, převážně strukturalistická, však v dnešní době přestává být společensky přijatelná a uplatňují se snahy o revizi patriarchálního paradigmatu. To budí dojem, jako by práva ženy v naší společnosti souvisela s jejími právy v jazyce. Čeština má však rozvětvenou kategorii rodu v morfologické a syntaktické oblasti (deklinační paradigma jmen ženského rodu má své vlastní koncovky, což v jiných jazycích – například v angličtině – není obvyklé).² Porovnáme-li tedy češtinu s jinými jazyky, zjistíme, že v češtině je jasně signalizováno, mluvíme-li o ženě, nebo o muži.³

3.1 Pojem přechylování a jeho užití

Přechylování znamená, že „*u jmen životných, zvláště u jmen označujících osoby podle zaměstnání, podle původu a příslušnosti (obyvatele aj.), dále činitele nebo nositele vlastnosti, bývají pro rozlišení přirozeného rodu ženského tvořena ke jménům rodu mužského zvláštními příponami jména rodu ženského*“ (Havránek a kol. 1980, s. 120).

Přechýlená jména označují také manželky a dcery a samice zvířat.⁴ Přechylování názvů zvířat se však v této práci věnovat nebudeme. Manželky a dcery označovaly přechýlené názvy (*kovářka*) v minulosti, dnes se tato pojmenování v uvedeném významu už nepoužívají.⁵

Přechylování je základní pojmenovací postup při tvoření nových feminin⁶, ale i, i když v menší míře, maskulin⁷. Přechýlením se mění rod u životných jmen, „*substance tak dostává příznak jiného pohlaví*“ (PMČ 2001, s. 121).

„*Deriváty modifikačních slovtvorných typů náležejí vždy k témuž slovnímu druhu jako jejich základová slova* (Rusínová 2004, s. 229). Přechylování je typ modifikace a mění

¹ Čmejrková 2002, s. 264

² Čmejrková 1996, s. 145–147

³ Čmejrková 2002, s. 268

⁴ Šmilauer 1971, s. 77

⁵ MČ 1 1986, s. 304

⁶ Opavská 2005, s. 40

⁷ Rusínová 2004, s. 231

pojmenování podle pohlaví.⁸ „*Nejde o přidávání ženského rodu k mužskému, ale o přirozený rod jako součást povahy pojmové báze, která je substanční, konkrétní, životná, personická, ženská nebo mužská a která se spojuje s různými pojmovými příznaky* (Rusínová 2004, s. 234). Podle Zikové je přechylování tvoření rodově příznakových jmen z nepříznačových (například jméno *učitel* je rodově nepříznačové, může tedy odkazovat k osobě mužského i ženského pohlaví, ale pojmenování *učitelka* referuje vždy jen k ženskému rodu).⁹

Hauser uvádí, že užívání nepřechýlených podob je nespisovné a přechylovat musíme důsledně vojenské a vědecké hodnosti.¹⁰ K tomuto názoru se kloní i Pravdová, 2014, která doporučuje důsledně přechylovat i názvy vojenských a politických hodností (*vojínka, strážmistryně*).¹¹ Petr doporučuje přechýlenou formu užít, pokud označení stojí před osobním jménem (*náměstkyně ředitele Marie Nováková*). Je-li označení oddělené čárkou a stojí za osobním jménem, je možné užít nepřechýlený tvar. Ale i zde je v souladu se spisovným jazykem vhodnější použít přechýlenou formu (*Jiřina Veselá, asistentka režie – přechýleno autorkou*).¹² Přechylovat nemusíme v seznamech zaměstnanců a jejich pracovních pozic, protože vazba jména a funkce zde není tak těsná.¹³

Přechýlená jména ženského rodu se tvoří několika formanty¹⁴, o nichž pojednáme později.

3.2 Další možnosti pojmenování žen

Jak již bylo řečeno, v češtině plní generickou funkci maskulinum. V singuláru se užívá často v případech, kdy není možné použít ženský tvar a zároveň zachovat smysl věty (*Nejlepším učitelem naší školy je Anna Nováková x Nejlepší učitelkou naší školy je Anna Nováková*). Je-li třeba označit sociální status skupiny osob obou pohlaví, užije se maskulinum v množném čísle (učitel osloví žáky: „*všichni žáci*“, nikoliv „*všichni žáci a (všechny) žákyně*“). Jak dále uvádí Štícha, 2013, záměnou generického maskulina za generické femininum by se přešlo od diskriminace žen k diskriminaci mužů.¹⁵ Ne vždy je však vhodné generické maskulinum použít. Je třeba mít na paměti, že generické maskulinum a přechýlené

⁸ ESČ 2002, s. 282

⁹ Ziková 2003, s. 126

¹⁰ Hauser 1980, s. 129

¹¹ Pravdová 2014, s. 205

¹² Petr 1980, s. 267

¹³ Pravdová 2014, s. 204

¹⁴ Čechová 2000, s. 95

¹⁵ Štícha 2013, s. 152

femininum nefungují jako synonyma. Můžeme například vytvořit věty *Marie je vynikající odborník* či *Marie se vdala*. Nikdy ale nemůžeme říct *Tento vynikající odborník se vdal*.¹⁶ Femininum navíc může postrádat význam maskulina, například *mistr* je vedoucí dílny, specialista či titul umělce, avšak v ženském rodě použijeme pro označení sportovkyně pojmenování *mistryně* a pro označení vedoucí dílny slovo *mistrová*.¹⁷

Čeština užívá i takzvaná obourodá označení. Jedná se o činitelská jména tvořená od sloves příponou *-čí* (*výpravčí*). Univerbizací dvouslovných názvů pak vznikla substantivizovaná adjektiva jako *pokladní* či *bytná*. Ženské pojmenování bylo vytvořeno přechodem od mužského k ženskému deklinačnímu vzoru (*vrátný – vrátná*).¹⁸ K přechýleným formám Čmejková uvádí, že někdy jsou členy dvojic, které tvoří základové maskulinum a přechýlené femininum, na stejné úrovni, jindy je femininum vzácnější.

3.3 Pojmenování žen v běžném jazyce

Čmejková dále nastiňuje chování mluvčího ve třech řečových situacích. Mluvíme-li o třetí osobě, používáme v referenční pozici femininní tvar (*Naše učitelka je nemocná*.) Mluví-li žena v první osobě, užívá často maskulinní tvar své profese. Oslovujeme-li druhou osobu, jsou nejprve osloveny ženy a pak muži. Za zmínku stojí i to, že administrativní formuláře používají mužský i ženský tvar (žadatel(ka)).¹⁹

3.4 Historie pojmenování žen

Tvoření nových pojmenování žen zaznamenáme už ve staroslověnské literatuře a liturgické tvorbě z 9.–11. století.²⁰ S rozvojem činností, kterým se nejprve věnovali muži, vznikaly pojmenovací řady, přičemž mužské pojmenování se stávalo základem pojmenování pro ženu. „Rozlišení přirozeného rodu bylo v minulosti v řadě pojmenování součástí základního lexikálního významu (Rusínová 2004, s. 231). Vlivem toho, že se ženy dostávají na pozice, které dříve obsazovali muži, rozvinula se v češtině přechýlená pojmenování.²¹ Označování žen přechýlenými jmény s sebou přineslo i problémy. V některých případech byl

¹⁶ Adámková 2004, s. 14

¹⁷ Čmejková 2002, s. 276

¹⁸ Pravdová 2014, s. 203

¹⁹ Čmejková 2002, s. 272–281

²⁰ Adámková 2004, s. 9

²¹ Petr 1980, s. 265

přechýlený tvar už použit v jiném významu (*strážník* → *strážnice* x *strážnice* = budova, místnost pro stráž).²²

3.5 Pojmenování žen v současnosti

V současnosti vzniká řada pojmenování paralelně pro obě pohlaví (*lektor/lektorka*); struktura ženského pojmenování vychází z pojmenování muže. Existují však i pojmenování, která nemají mužský protějšek (*mažoretky*), nebo byl tento dotvořen až sekundárně (*feministka* – *feminista*). Tyto výrazy sice nejsou maskulinem motivované, avšak jejich tvoření proběhne tak, jako by mužský tvar existoval.²³ Někdy jsou tato maskulina považována za primární a je tendence tvořit k nim ženský protějšek (*baletka* → *baleťák* → *baleťáčka*).²⁴ O tom, že je slovotvorný prostředek závislý na přejatém slovu, svědčí nově vzniklá pojmenování *kraulérka* či *kostymérka* k existujícím substantivům *kraulařka* a *kostýmářka*. Původní přípony *-ař/ka* a *-ár/ka* byly nahrazeny sufixem *-ér/ka*, čímž se uvolnil vztah mezi slovotvorným základem cizího původu a příponou *-ař/-ár*, jež je považována za domácí.²⁵

Pojmenovacím příznakem nových feminin může být předmět nebo místo činnosti (*aerobička*). Jak dále uvádí Opavská, vznikají také nepřechýlené názvy, které patří k prefigovaným, prefixoidním nebo radixoidním substantivům (*supermodelka*) a ovšem také tato feminina motivovaná maskuliny, která obsahují radixoidy a prefixoidy (*eko-*, *šéf-*, *místo-*). U těchto výrazů jsou však někteří lingvisté na pochybách, zda se jedná o přechýlené či složené názvy. Pro kompozita svědčí to, že skládání je produktivní slovotvorný způsob, a navíc nepřechýlená jména ženského rodu v češtině existují (*exmanekýna*, *supermodelka*). Přejímky z cizích jazyků označují osoby vykonávající specificky ženskou činnost. Přirozený ženský rod není u těchto pojmenování vyjádřen, ale je ho docíleno použitím přípony *-ka* (*babysitter* – *babysitterka*). Nová ženská víceslovná pojmenování jsou často zapojena do neologické slovotvorné trojice: pojmenování nové profese (*dentální hygiena*) – nové pojmenování mužského rodu (*dentální hygienista*) – nové pojmenování ženského rodu (*dentální hygienistka*).²⁶

²² Adámková 2004, s. 11

²³ Rusínová 2004, s. 232–233

²⁴ Adámková 2004, s. 10

²⁵ Martincová 2003, s. 207

²⁶ Opavská 2005, s. 40–52

3.6 Tvoření přechýlených jmen

Na začátek pojednání o přechýlených substantivech ženského rodu můžeme uvést, že přechýlené názvy se tvoří z plného kmene (*řidičk-ka*) nebo z primárního kmene (*náměst-ek* – *náměst-kyně*). Ve druhém případě tvoří přípony maskulina a feminina vázané dvojice (s příponami *-ník/nic(e)*, *-(e)c/-kyn(ě)*), které se připojují k primárnímu kmeni.²⁷ Jak uvádí Rusínová, „*přechylovací prostředky jsou s příslušnými formanty mužských podob párově organizovány*“. U kmene primárního dochází k resufixaci mužského sufixu ženským (*baleťák* – *baleťáčka*) a u plného kmene k adici sufixu (*lékař* – *lékařka*). K rodovým variantám Rusínová přidává sufixy *-ák/ařka*, *-ař/ařka*, *-tel/telka*, *-ista/istka*, *-ec*, *-ce/kyně* a *Ø/-ka*.²⁸

Ze slootovorného pohledu jsou přechýlené názvy tvořeny ze základových maskulin sufixem. Tyto sufixy jsou podle Štíchy, 2013, následující: *-ka*, *-ce*, *-(k)yně* a *-ovna*.²⁹ Na tom, že přípona *-ka* je při tvoření přechýlených jmen nejproduktivnější, se shoduje většina odborné literatury. Ženské a mužské pojmenování tvoří rodové dvojice slootovorné a neslootovorné. Přechýlená jména a jim odpovídající základová mužská jména tvoří slootovorné dvojice.

Pro úplnost však vysvětlujeme i pojem dvojice neslootovorné. Ty se dělí na lexikální a souslovné. V lexikálních dvojicích mají členy odlišnou lexikální podobu (*bratr* – *sestra*), v souslovných dvojicích má minimálně jeden člen podobu sdruženého pojmenování (*tapír* – *samice tapíra*). Jen zřídka jsou členy rodově odlišeny (*hřeben* – *klisna*). V takovém případě každý člen dvojice označuje jeden přirozený rod.

Přechýlená jména patří tedy do slootovorné rodové dvojice. Vztah mezi členy dvojice je modifikační – nové ženské pojmenování zůstává ve stejné onomaziologické kategorii jako fundující jméno mužského rodu.

Jak už bylo řečeno, tvoří se přechýlená pojmenování z plného nebo primárního kmene. Je-li mužské jméno neodvozené nebo odvozené, je odvozovacím základem pro ženské jméno plný kmen mužského jména a k tomuto kmeni se přidává sufix (např. *král-ovna* v případě neodvozených substantiv, *učitel-ka* v případě odvozených substantiv). Pokud tvoříme přechýlený název od odvozeného mužského jména, přidává se sufix k neplnému kmeni. Přechylují se jména domácího i cizího původu. Některá přechýlená pojmenování mají dva významy (*kapitánka* dříve označovala kapitánovu ženu a dnes značí i ženskou hodnost).

²⁷ MČ 1 1986, s. 304

²⁸ Rusínová 2004, s. 233–234

²⁹ Štícha a kol. 2013, s. 152

Od mužského jména se často tvoří přechýlená jména i více formanty (**přítelka* – *přítelkyně*, *mstitelka* – **mstitelkyně*, *chráněnka* – **chráněnkyně*).³⁰

3.7 Strukturně-sémantické skupiny přechýlených jmen

Přechýlená feminina patří do těchto strukturně-sémantických skupin přechýlených pojmenování: pojmenování podle profese, zájmové činnosti, příslušnosti, kulturních či názorových proudů apod.³¹ Ženské protějšky označují činitele (*spisovatelka*), konatele (*zelinářka*), obyvatele (*Pražanka*), nositele vlastnosti (*mladice*).³² Jak bylo uvedeno výše, zvláštní označení pro manželky a dcery se dnes již neužívají. Tyto názvy vznikaly od mužských názvů konatelských a činitelských (*kovářka*, *starostka*, *lékárnice*). Formy zakončené příponami *-ka* a *-ice* však byly hovorové, oficiální pojmenování byla zakončena sufixem *-ová* (*lékárníková*). Výjimkou v užívání je název *krejčová*, označující nyní povolání.³³ Dnes již neužívaným pojmenováním manželek a dcer se v této práci nijak podrobně věnovat nebudeme.

Nyní se detailněji podíváme na dělení přechýlených pojmenování podle Opavské. Přechýlená jména označující profese vznikají s rostoucí potřebou nazývat ženu podle jejího povolání. Tato označení se odvozují od názvů pracovníků v oborech zakončených na *-ika*, *-logie*, *-terapie* (například *aromaterapie* – *aromaterapeut* – *aromaterapeutka*). Stejně tak se do skupiny pojmenování podle profese řadí názvy odvozené od nových pracovních činností (*probace* – *probátor* – *probátorka*). Nová pojmenování vykonavatelek profesí vznikají převážně z přejatých maskulin (*manažerka*). Velká část přechýlených jmen je motivována názvy pracovníků podle předmětu činnosti, nástroje, místa vykonávání profese (například *linkař* – *linkařka*). Často jsou to výrazy uplatňující se v neformální komunikaci.

V oblasti sportu vznikají nová odvětví a od nich se odvozují pojmenování sportovců a sportovkyň (*skialpinismus* – *skialpinista* – *skialpinistka*) nebo se tvoří pojmenování k existujícím maskulinům.

Rys příslušnosti ke směru či proudu zaznamenáme u pojmenování, jejichž základovými slovy jsou příslušenské názvy odvozené od názvu instituce (*telekomačka/telecomačka*).

³⁰ Daneš a kol. 1967, s. 536–540

³¹ Opavská 2002, s. 42

³² MČ 1 1986, s. 304

³³ Rusínová 2004, s. 232

Pojmenování žen podle charakteristického příznaku zahrnují například obor, kterým se žena zabývá (*numeroložka*), umění, kterému se věnuje (*performerka*) nebo jinou činnost, v níž se uplatňuje (*negociátorka*).

Přechýlená jména jsou motivována novými substantivy (*arboristka*), staršími substantivy (*diskžokejka*), staršími substantivy, která však odpovídají novému významu základového slova (*prezentátor* – *prezentátorka*) nebo jsou motivována potenciálně existujícími maskuliny (*alternátorka* k **alternátor*).³⁴

³⁴ Opavská 2002, s. 43–49

4 Suffixy užívané při tvoření přechýlených pojmenování

V této části práce se budeme podrobně věnovat jednotlivým přechylovacím sufixům, které uvádíme podle míry používání při přechylování substantiv. Jsou to sufixy *-ka*, *-(n)ice*, *-(k)yně*, *-ová*, *-a*, *-na*, *-anda*, *-řka* a *-ička*.

4.1 Sufix -ka

Nejpoužívanější přechylovací příponou je *-ka*, která se pojí s domácími i cizími základovými jmény. Tvoří jména od plného i neplného kmene mužského jména.³⁵ Pojmenovává osoby a příslušnice národů. Přechyluje jména odvozená sufixem *-áč*, *-eč*, *-ič*, *-ák*, *-ík*, *-ik*, *-an*, *-ař*, *-ář*, *-ír*, *-tel*, *-och*, *-log*, *-ista*³⁶, *-ýř*³⁷, *-ent*³⁸, *-graf* a *-nom*³⁹. K názvu *básník* je odchýlně utvořeno pojmenování ženského rodu *básnířka*.⁴⁰ U názvů přechýlených od mužských jmen s příponou *-ec* se tato odsouvá (*cvičen-ec* – *cvičenka*).⁴¹ Dále se pojí za jména mužského rodu zakončená na zadní souhlásku, r, nebo zubnici.⁴² Vyskytuje se i u přípon cizích (například ve slovech *delegátka*, *kontrolorka*).⁴³ Před příponou *-ka* se na konci základového slova obměňují souhlásky k, h (g), ch v č, ž, š (*medička*).⁴⁴ Dále dochází k alternacím z v ž (*kněz* – *kněžka*), c v č (*herec* – *herečka*). Mimo výše uvedené souhláskové alternace se můžeme setkat i se změnami v kvantitě samohlásek (á||a či í||i).⁴⁵ Sufix *-ka* se používá i k přechylování mužských substantiv zakončených na *-man* (*kongresman* – *kongresmanka*, *jazzman* – *jazzmanka*), a to i přesto, že „man“ znamená v angličtině „muž“ a ve výchozím jazyce bychom tedy měli tento výraz přechýlit slovem „woman“.⁴⁶

Rozšířenými podobami sufixu *-ka* jsou přípony *-ovka* – *židovka* či *-ěnka* – *hraběnka*.⁴⁷

Odvozovacím základem přechýlených jmen s příponou *-ka* je plný kmen mužského jména. Základové jméno je buď domácího původu (*listonoška*, *pilotka*, *jednatelka*, *primářka*), nebo přejaté (*astronomka*, *atletka*, *germanistka*, *technička*). Příklady *chráněnka* či *snoubenka*

³⁵ Daneš a kol. 1967, s. 541

³⁶ PMČ 2001, s. 121

³⁷ Šmilauer 1971, s. 78

³⁸ MČ I 1986, s. 305

³⁹ Martincová 1983, s. 70

⁴⁰ Čechová 2000, s. 95

⁴¹ Hauser 1980, s. 129

⁴² Čechová 2000, s. 95

⁴³ Šmilauer 1971, s. 78

⁴⁴ Havránek a kol. 1981, s. 120

⁴⁵ Daneš a kol. 1967, s. 541

⁴⁶ Pravdová 2014, s. 206

⁴⁷ Čechová 2000, s. 95

pak můžeme uvést, pokud budeme mluvit o případech, kdy je odvozovacím základem neplný kmen mužského jména.⁴⁸

4.2 Sufix -ice/-nice

Daneš, 1967, uvádí jako druhou při přechylování nejpoužívanější příponu sufix *-ice/-nice*. Na tom se shoduje s Mluvnicí češtiny.⁴⁹ Příponou se odvozují ženská jména od mužských domácích a také se jí přechylují názvy zvířat.⁵⁰

Přípona *-ice* zaměňuje mužské přípony *-ík* a *-ník* (*úředník – úřednice*).⁵¹ Při přechylování příponou *-ice* dochází k alternaci souhlásek d||d' (*medvěd – medvědice*), t||t' (*čert – čertice*), n||ň (*hastrman – hastrmanice*), r||ř (*car – cařice*), c||č (*kupec – kupčice*), h||ž (*druh – družka*), ch||š (*hoch – hošice*), k||č (*člověk – člověčice*) a samohlásek í||i a á||a.

Odvozovacím základem může být plný kmen mužského jména (*cařice, učnice*) nebo neplný kmen mužského jména (*úřednice, obchodnice*).

4.3 Sufix -(k)yně

Přípona *-(k)yně* se často objevuje jako konkurenční vedle *-ka* u přejatých přechýlených jmen tvořených od mužských jmen zakončených na *-g*⁵², *-h* a *-ga* (*dramaturgyně – dramaturžka*).⁵³ Přípona *-yně* se vyskytuje po hrdelnicích a r (*hospodyně, ministryně*).⁵⁴ Sufix *-yně* je zastoupen méně než jeho varianta *-kyně*. Příponou *-kyně* se odvozují názvy od mužských jmen s příponou *-ce* a *-ec* (*sportovkyně*), přičemž přípony v mužských jménech se odstraňují.⁵⁵

Dále nahrazuje i přípony *-a* (*předsedkyně*) a *-ek* (*svědkyně*).⁵⁶ Přípona *-yně* i její varianta jsou výhradně přechylovací přípony.⁵⁷ Při tvoření přechýlených pojmenování příponou *-(k)yně* dochází k souhláskovým alternacím z||h (*kněz – kněhyně*), či č||k (*boháč – bohákyně*). Odvozovacím základem je plný kmen mužského jména (*zpravodajkyně, předsedkyně*) nebo neplný kmen maskulina (*správkyně, trhovkyně*).

⁴⁸ Daneš a kol. 1967, s. 541–546

⁴⁹ MČ 1 1986, s. 306

⁵⁰ Daneš a kol. 1967, s. 546

⁵¹ PMČ, s. 121

⁵² Daneš a kol. 1967, s. 547–548

⁵³ Havránek a kol. 1981, s. 121

⁵⁴ Šmilauer 1971, s. 77

⁵⁵ Hauser 1980, s. 129

⁵⁶ Šmilauer 1971, s. 78

⁵⁷ MČ 1 1986, s. 305

4.4 Sufix -ová

Je třeba zmínit ještě příponu *-ová*, kterou se přechylují příjmení a dříve se jí tvořila jména manželek a dcer. Základem je vždy plný kmen mužského jména (*advokátová*).⁵⁸ Pozůstatkem přechýlených názvů ženské profese je pojmenování *krejčová*⁵⁹, *správcová*⁶⁰ či *mistrová*⁶¹. Pravdová, 2014 doporučuje k běžnému užívání také tvar *radová* (např. ve spojení *obchodní radová*).⁶²

4.5 Sufixy -a, -na a -(a)nda

Přípony *-a* a *-na* jsou neživé.⁶³ Přípona *-na* a její varianty se užívá u označení feudálních hodností⁶⁴ (*-ovna* – *královna*, *-evna* – *carevna* a *-ezna* – *princezna*).⁶⁵ Varianta *-ovna* zaměňuje mužskou příponu *-ovec* (*Stuartovna*).⁶⁶ Odvozovacím základem je plný kmen mužského jména (*císařovna*, *tkadlena*) nebo neplný kmen mužského jména (*přadlena*).⁶⁷

Dle Pravdové, 2014 se pojmenování nositelek šlechtických titulů netvoří od substantiv mužského rodu, naopak tato pojmenování mužskou podobu často ani nemají. Protože jsou přejata z cizích jazyků, mají v kmeni hláskové skupiny přechýlených výrazů původního jazyka (*komtesa* z fran. *comtesse*).⁶⁸

Přípona *-a* se užívá u přejatých slov (*magistra*).

Přechýlená jména s příponou *-(a)nda* jsou stylisticky příznaková (*fešanda*).⁶⁹

⁵⁸ Daneš a kol. 1967, s. 548–550

⁵⁹ MČ 1 1986, s. 306

⁶⁰ PMČ, s. 121

⁶¹ ESČ 2002, s. 282

⁶² Pravdová 2014, s. 204

⁶³ Havránek a kol. 1981, s. 120

⁶⁴ Šmilauer 1971, s. 77

⁶⁵ Čechová 2000, s. 95

⁶⁶ Šmilauer 1971, s. 78

⁶⁷ Daneš a kol. 1967, s. 550

⁶⁸ Pravdová 2014, s. 203

⁶⁹ Šmilauer 1971, s. 77

4.6 Suffixy -řka a -ička

Štícha, 2013 vyčleňuje i sufix *-řka* (*básnířka*) a nový přechylovací sufix *-ička* (*psychiatřička*).⁷⁰

4.7 Zpodstatnělá adjektiva ženského rodu

„Od mužských jmen tvořených zpodstatněnými adjektivy se ženské protějšky přechylují v rámci rodové kategorie adjektiv.“ Příkladem může být třeba *pokladní*.⁷¹ U jmen s adjektivní podobou se někdy pohlaví vyjadřuje jen tvarem určujícího jména (*ta vedoucí*).⁷² Od mužských jmen adjektivní deklinace se tvoří ženské protějšky záměnou koncovky (*hostinská, vrátná*).⁷³ Zpodstatnělá adjektiva se přechylují konverzí (*bytná*).⁷⁴

⁷⁰ Štícha 2013, s. 151

⁷¹ Hauser 1980, s. 129

⁷² Štícha 2013, s. 151

⁷³ PMČ 2001, s. 121

⁷⁴ Daneš a kol. 1967, s. 551

5 Shrnutí problematiky přechylování jmen v češtině

Při procesu přechylování se (většinou) od pojmenování mužů tvoří zvláštními sufixy jména označující osoby ženského pohlaví. Přechýlená jména označují živé osoby, ale také samice zvířat.

Nutnost tvořit jména ženského rodu vyplývá především z rozvoje činností, kterým se ženy věnují. Nová pojmenování ženského rodu se tvoří hlavně přechylováním, avšak ženy je možné označovat i tzv. obourodými pojmenováními či tzv. generickým maskulinem, které však není vhodné použít ve všech případech. V současné době vznikají zároveň pojmenování označující ženy i muže, avšak forma ženského jména vychází z mužského pojmenování.

K přechýleným jménům můžeme řadit především pojmenování podle profese (*manažerka*); v takových případech jsou tato feminina často motivována názvy pracovníků podle místa či předmětu činnosti (*linkařka*). Přechylují se i označení sportovkyň (*skialpinistka*) či označení žen podle příslušnosti (*telekomačka/telecomačka*). Přechýlená jména nalezneme i v dalších oblastech (*negociátorka*).

Přechýlené názvy jsou tvořeny ze základových substantiv mužského rodu sufixem. Odvozovacím základem pro femininum může být plný kmen maskulina, k němuž se přidává sufix. Mužské jméno je v tomto případě neodvozené (*král-ovna*), nebo odvozené (*učitel-ka*). Je-li odvozovacím základem neplný kmen, je mužské jméno vždy odvozené (*soudce – soudkyně*). Přechylujeme jména domácího i cizího původu.

Nejčastějším sufixem používaným při přechylování je *-ka*, používají se i jeho varianty *-ovka* a *-ěnka*. Odvozovacím základem u sufixu *-ka* je plný kmen maskulina (*jednatelka*), či neplný kmen jména mužského rodu (*snoubenka*).

Druhou nejužívanější příponou je *-ice*, případně její varianta *-nice*. Odvozovacím základem je plný kmen maskulina (*učnice*), nebo neplný kmen maskulina (*obchodnice*).

Přípona *-yně* s variantou *-kyně* je přípona užívaná výhradně k přechylování. Odvozovacím základem může být opět plný kmen (*zpravodajkyně*), nebo neplný kmen (*správkyň*) maskulina.

Dalšími příponami užívanými při přechylování jsou *-ová*, *-a*, *-na* či *-(a)nda*.

Ženské protějšky se tvoří také od zpodstatnělých adjektiv v rámci adjektivní deklinace (*hostinský – hostinská*) či záměnou koncovky u mužských jmen adjektivní deklinace.

6 Přechýlená jména ze slovníku *Nová slova v češtině 1, 2* a z článku L. Mrověcové (2009)

6.1 Přechýlená jména v korpusu SYN 2010

6.1.1 Přechýlená jména s počtem více než 100 nálezů

Níže uvedená substantiva našel program více než stokrát; zadávána byla jako lemmata:

<i>analytička</i>	<i>moderátorka</i>	<i>senátorka</i>
<i>asistentka</i>	<i>obchodnice</i>	<i>specialistka</i>
<i>hosteska</i>	<i>policistka</i>	<i>správkyně</i>
<i>kancléřka</i>	<i>prezidentka</i>	<i>starostka</i>
<i>koordinátorka</i>	<i>primátorka</i>	<i>topmodelka</i>
<i>manažerka</i>	<i>referentka</i>	<i>viceprezidentka</i>
<i>místostarostka</i>	<i>sekretářka</i>	<i>zástupkyně</i>

Substantivum **koordinátorka** se v SYN 2010 vyskytuje dvěstětřicetkrát. Šest nálezů bylo objeveno v beletrii, zbytek v novinových textech z let 2005–2009; převážně v *Právu*, *Mladé frontě Dnes*, časopisu *Lidé a země* a *Romano hangos*.

Sekretářka zaznamenala šestnáct set šedesát sedm výskytů, z toho třináct set čtyřicet tři v beletristických textech, zbytek v publicistických textech.

Substantivum **referentka** najdeme v korpusu stočtrnáctkrát, z toho dvacet šest výskytů zaznamenáme v beletrii, zbytek v publicistických textech, převážně pak v *Denících Bohemia* a *Mladé frontě Dnes*.

Jen o tři nálezy víc zaznamenáme u podstatného jména **obchodnice**, z toho osmdesát čtyři v novinových textech, zvláště v časopise *Týden*. V beletrii se objevuje v Simeonových detektivních příbězích, v pamětech druhé ženy Stanislava Kostky Neumanna Boženy Neumannové *Byla jsem ženou slavného muže* a v próze *Bylo* Boženy Obdržálkové.

Pojmenování **analytička** nalezneme v korpusu stotřicetkrát, v beletrii však pouze pětkrát. Z novinových textů se objevují *Hospodářské noviny*, také však server *lupa.cz* a *finance.cz*.

U substantiva **manažerka** nalezneme sedm set čtyřicet sedm výskytů, v beletrii pouhých jednadvacet. Zbytek obsazují deníky *Mladá fronta Dnes*, *Právo* a *Lidové noviny*, také však periodika *HR Management*, *Moderní řízení*, *Dotační věstník* či *Regal*.

Čtyři sta sedmdesát osm výskytů najdeme u substantiva **místostarostka**. Tři jsou v beletrii, zbytek v publicistických textech, a to většinou v *Mladé frontě Dnes* z let 2005–2009 a v *Právu*.

Pojmenování **hosteska** má v korpusu sto šedesát zastoupení. Osmdesát šest jich nalezneme v beletrii, nejčastěji v knize Roberta Ludluma *Spiknutí škorpiónů* z roku 2000 a v souboru povídek Kurta Vonneguta *Vítejte v opičárně* z roku 1994. Zbytek výskytů je v novinových textech, zvláště v *Lidových novinách* a *Respektu*.

Podstatné jméno **moderátorka** nalezneme třiatřicetkrát v beletrii, zbylých pět set čtyřicet osm výskytů je převážně v bulvárních periodikách *Story*, *S tebou mě baví život* a *Šíp*, vysoký je také podíl magazínu *Týden*.

Substantivum **policistka** má v korpusu SYN 2010 čtyři sta třicet čtyři výskytů. Dvě stě pět je jich v beletrii, kde jsou zastoupeny například psychologický román s kriminální zápletkou *Osudové léto* Liz Rigbeyové z roku 2004, kriminální román *Poslední útočiště* Patricie Cornwellové z roku 2005 či detektivní román *Smrtící zrada* Nory Robertsové ze stejného roku.

Starostka má v korpusu patnáct set dvacet devět vyhledávek, z toho třicet osm v beletrii. Z publicistických textů je zastoupena *Mladá fronta Dnes*, *Deníky Bohemia* a *Deníky Moravia*.

Substantivum **zástupkyně** má v systému třináct set devadesát jedna výskytů. V beletrii většinu z dvou set sedmdesáti dvou výskytů obsazuje *Poslední útočiště* Patricie Cornwallové z roku 2005. V novinových textech jsou zastoupeny deníky *Mladá fronta Dnes* a *Právo*. Celých sedm set šedesát dva výskytů jména zástupkyně je ve spojení **státní zástupkyně**.

Asistentka se v korpusu objevuje čtrnáctsetdvatřicetkrát, z toho sedm set třicet devět výskytů tohoto substantiva je ve spojení **porodní asistentka**. Tři sta čtrnáct výskytů pochází z beletrie, pět set padesát tři výskytů z odborné literatury. Zde je nejvíce zastoupena kniha Věry Vránové *Historie babictví a současnost porodní asistence* z roku 2007. Publicistické texty jsou zastoupeny časopisy *Vlasta* a *Maminka* a deníky *Mladá fronta Dnes* a *Právo*.

Kancléřka má v korpusu čtyři sta šedesát devět výskytů. Všechny pocházejí z novinových textů, hlavně z deníků *Hospodářské noviny* a *Lidové noviny*.

U substantiva **prezidentka** zaznamenejme tři sta čtyřicet pět výskytů. Osmdesát devět jich je v beletrii, zbytek v novinových textech. Beletrie je zastoupena hlavně knihou Maria Puza *K znaméná Kennedy* z roku 2005, která líčí události, jež vedly k atentátu na fiktivního amerického prezidenta, a cestopisným deníkem *Sága o cestě na Island* z roku 1995 od Jana

Buriana. Noviny jsou zastoupeny deníky *Sport*, *Hospodářské noviny*, *Mladá fronta Dnes* a *Právo*.

U pojmenování **viceprezidentka** zaregistrujeme sto padesát dva výskytů, sedmdesát dva z toho se nachází v beletrii, většinou opět v knize *K znamení Kennedy* Maria Puza. Noviny jsou reprezentovány *Lidovými novinami*, *Hospodářskými novinami* a *Prámem*.

Pojmenování **správkyň** nalezneme stočtyřikrát. Sedmnáct výskytů zaznamenáme v beletrii, periodika jsou zastoupena *Mladou frontou Dnes*, *Hospodářskými novinami* a *Prámem*.

Substantivum **specialistka** našel systém stodvacetkrát. Patnáct vyhledávek pochází z oblasti beletrie, dva z odborné literatury. Zbytek reprezentují periodika, zvláště pak deník *Právo*.

Podstatné jméno **senátorka** našel program ve čtyř stech jednadvaceti textech. Zastoupena je stočtrnáctkrát beletrie, většinou thriller *Mlčení jehňátek* Thomase Harrise z roku 1999. Zbytek patří publicistickým textům, pojmenování bylo nalezeno převážně v *Mladé frontě Dnes* a *Lidových novinách*.

Substantivum **primátorka** bylo nalezeno ve čtyř stech devíti textech (především v deníku *Právo*), pouze třikrát z toho v beletrii.

U pojmenování **topmodelka** zaregistrujeme sto devadesát pět výskytů. Patnáctkrát je zastoupeno v beletrii, zbytek se nalézá v novinových textech, převážně pak ve *Story*, *Bulváru*, *Blesku* a *Šípu*.

6.1.2 Přechýlená jména s maximálním počtem 100 nálezů

Výrazy z následující skupiny byly hledány jako lemmata a vyskytly se v korpusu SYN 2010 maximálně stokrát:

au-pair

dispečerka

dokumentaristka

editorka

europoslankyně

farmářka

guvernérka

hejtmanka

konzultantka

obchodní ředitelka

pořadatelka

roztleskávačka

textářka

vizážistka

U substantiva **roztleskávačka** zaznamenáme v korpusu SYN 2010 padesát šest výskytů. Z toho dvacet jedna jich je v beletrii, nejčastěji v románu Jennifer Weinové *Zná ji jako své boty* z roku 2005. Třicet pět výskytů program našel v publicistických textech z let 2005–2009, a to v *Mladé frontě Dnes* a webové verzi časopisu *Stereo & Video* www.dvdmag.cz z let 2005 a 2008.

Femininum **konzultantka** zaznamenalo šestaosmdesát výskytů, z nichž většina je v publicistických textech, zvláště *Právním rádci* z let 2005–2008 a časopisu *HR management* z let 2006 a 2008. V beletrii a odborné literatuře má slovo pouze deset výskytů.

Substantivum **au-pair** najdeme v korpusu jednašedesátkrát. V publicistice je čtyřicet dva výskytů, z toho nejvíce (čtrnáct) v *Mladé frontě Dnes*. V oblasti beletrie má devatenáct výskytů, šestkrát se nachází v *Rozeném svůdci* od Susan Elizabeth Philips z roku 2008 a sedmkrát v *Osobní korespondenci* z roku 1994.

Pojmenování **editorka** najdeme v korpusu dvašedesátkrát. Čtyřicet osm výskytů je v novinách a časopisech z let 2005–2009, poněkud více v *Mladé frontě Dnes* a deníku *Právo*. Čtrnáctkrát se substantivum vyskytuje v beletrii, z toho pětkrát v knize Zdeňka Urbánka *Stránky z deníků* z roku 2003, která obsahuje deníkové záznamy autora z let 1986–1999.

V korpusu zaznamenáme výskyt do 100 vyhledávek i u podstatného jména **farmářka**. Objevuje se devětapadesátkrát. Třicet sedm výskytů je obsaženo v novinách, nejčastěji v *Mladé frontě Dnes* z let 2005–2009. Zbývající nálezy se týkají beletrie, nejčastěji je najdeme v novele Virginie Woolfové *Paní Dellowayová*.

Substantivum **guvernérka** nalezneme sedmapadesátkrát, z toho čtyřicet osm výskytů obsáhnou publicistické texty, zvláště pak *Lidové* a *Hospodářské noviny*. Dvakrát jej nalezneme také na serveru *aktualne.cz*. Devětkrát je jméno obsaženo v beletrii, z toho čtyřikrát v detektivním příběhu Patricie Cornwell *V ohrožení* (2008) a třikrát v psychologickém románu *Jezerní lásky* Barbary Delinsky z roku 2004.

Podstatné jméno **europoslankyně** najdeme výhradně v publicistických textech (pětaosmdesátkrát), a to převážně v *Hospodářských novinách*, *Lidových novinách*, *Mladé frontě Dnes* a *Právu*.

Stejně tak pouze v novinových textech najdeme spojení obchodní ředitelka a substantiva textařka a dokumentaristka. U **obchodní ředitelky** zaznamenáme padesát dva výskytů (většinou v *Hospodářských novinách* a *Mladé frontě Dnes*). Padesát pět výskytů má femininum **textařka**, které nalezneme poněkud více v *Mladé frontě Dnes* a **dokumentaristka** se

vyskytuje třiapadesátkrát převážně v *Mladé frontě Dnes*, *Metru* a *Lidových novinách* z let 2006–2009.

Hejtmanka má šedesát jedna výskytů. Třikrát se vyskytuje v odborné literatuře, dále pak v novinových textech *Deníky Bohemia*, *Právo* a šestkrát na serveru *aktualne.cz*.

Šedesát výskytů má podstatné jméno **dispečerka**, polovina z nich je v beletrii, druhá polovina v publicistických textech, *Ikarii*, *Právu* a *Mladé frontě Dnes* z let 2005–2009. V beletrii se vyskytuje sedmkrát v románu s faustovským námětem *Nezbytné věci* od Stephena Kinga z roku 1993 a šestkrát ve výboru z povídek spisovatele thrillerů *Temný soumrak* od Davida Morrella z roku 2000.

Předatelku najdeme v korpusu devětapadesátkrát, z toho jen dvakrát v beletrii. Zbytek výskytů nalezneme převážně v *Mladé frontě Dnes*, *Denících Bohemia* a *Denících Moravia*.

U feminina **vizážistka** zaznamenáme osmdesát tři výskytů. Jen pět z tohoto počtu obsahují beletristické texty (čtyři výskyty jsou v *Květu pouště* autorek Divierové a Millerové z roku 2000. Jedná se o autentický příběh modelky somálského původu). Zbytek výskytů je v novinových textech, hlavně v časopisu *Juicy*, *Lidových novinách*, *Mladé frontě Dnes*, *Právu* a *Respektu*.

6.1.3 Přechýlená jména s maximálním počtem 50 nálezů

Níže uvedená pojmenování byla v korpusu SYN 2010 nalezena maximálně padesátkrát a při hledání byla zadána jako lemmata:

<i>au pair</i>	<i>performerka</i>	<i>rosnička</i>
<i>floristka</i>	<i>personální manažerka</i>	<i>stylistka</i>
<i>galeristka</i>	<i>programátorka</i>	<i>technička</i>
<i>grafička</i>	<i>přednostka</i>	<i>top modelka</i>
<i>makléřka</i>	<i>realitní agentka</i>	<i>žurnalistka</i>
<i>osobní asistentka</i>	<i>romistka</i>	

Následující pojmenování byla zadána jako word:

marketingová manažerka

projektová manažerka

Pojmenování **realitní agentka** našel program devětadvacetkrát. Pouze šest výskytů zaznamenáme v novinových textech, zbytek v beletrii. Zde je nejvíce zastoupeno v romantickém příběhu *Dům* od Daniele Steelové z roku 2007, a to patnáctkrát.

Programátorka je substantivum, které program našel třináctkrát; třikrát v beletrii, jednou v odborné literatuře, zbytek výskytů pochází z novinových textů.

Substantivum **grafička** najdeme v korpusu jedenačtyřicetkrát, z toho pět výskytů nalezneme v beletrii, jeden na serveru *lupa.cz* a zbylé v novinových článcích. Nejvíce je zastoupena *Mladá fronta Dnes* osmi výskyty a časopis *Projekt*.

Třináctkrát nalezneme v korpusu spojení **personální manažerka**, a to jen v publicistických textech, nejvíce pak v *Hospodářských novinách*.

Spojení **top modelka** najdeme jedenáctkrát, sedmkrát v novinách a čtyřikrát v beletrii.

Slovo **au pair** vyhledal program jedenadvacetkrát, šestkrát v beletrii, dvakrát v odborné literatuře – *Příručka pro zoufalé matky* od Allison Mitchellové, která obsahuje praktické rady k organizaci práce. Zbytek výskytů pochází z novinových textů, kde je nejvíce zastoupen *Reflex* z let 2007–2009.

Podstatné jméno **galeristka** je v korpusu zastoupeno čtyřiačtyřicetkrát. Deset výskytů pochází z beletrie, převážně z detektivního příběhu Petra Eidlera *Sebranka* z roku 2007, tři výskyty pocházejí z oblasti literatury faktu, z *Mostu přes dlouhou řeku* autorů Kantůrkové, Cimického a Duška z roku 2006. Zbylé vyhledávky mají původ v novinových textech, převážně v *Mladé frontě Dnes* z let 2005–2009 a *Reflexu*.

Spojení **osobní asistentka** bylo nalezeno osmadvacetkrát. Dvacet nálezů pochází z beletrie, nejvíce z románu *Pavučina lží* od Dana Browna z roku 2005 – napínavém románu z prostředí vědeckých a politických kruhů USA. V publicistických textech je spojení zastoupeno osmi nálezy.

Femininum **performerka** je v korpusu dvanáctkrát a všechny nálezy pocházejí z novinových textů.

Substantivum **přednostka** najdeme v korpusu třiadvacetkrát, z toho čtyřikrát v beletrii, jednou v odborném textu a osmnáctkrát v novinových článcích. V této oblasti jsou zastoupeny hlavně *Hospodářské noviny*, *Právo* a *Mladá fronta Dnes* z let 2005–2009.

Femininum **stylistka** najdeme v korpusu třiatřicetkrát. V beletrii je nejvíce zastoupeno v *Rozeném svůdci* Susan Elizabeth Philips z roku 2008. Literatura faktu má pět vyhledávek v knize o módních stylech *Móda století* z roku 2001 Françoise Baudota. Dvacet pět výskytů obsáhly publicistické texty, zvláště pak časopis *Juicy*.

Substantivum **technička** nalezne program čtyřiatřicetkrát. Dvacet osm výskytů pochází z beletrie, kde je podstatné jméno zastoupeno hlavně v románu z prostředí lékařských výzkumů *Mozkové vlny* Leonarda Goldberga z roku 2003 a ve sci-fi příběhu *Stanice Bazilišek* do Davida Webera z roku 2000. V publicistice se objevuje šestkrát.

Femininum **makléřka** nalezneme pětatřicetkrát, z toho jedenáctkrát v beletrii a čtyřiadvacetkrát v publicistice. Osmkrát se objevuje v *Rozeném svůdci* Susan Elizabeth Philips z roku 2008. V publicistice je podstatné jméno zastoupeno nejvíce v *Mladé frontě Dnes* a *Právu* z let 2005–2009.

Substantivum **floristka** najdeme jedenáctkrát. Třikrát se vyskytuje v příběhu dvou sester od Jennifer Wernerové *Zná ji jako své boty* z roku 2005, osmkrát v novinových textech. Nejvíce je zastoupeno v *Mladé frontě Dnes* z let 2006–2009.

Substantivum **romistka** nalezneme jedenáctkrát, a to pouze v publicistických textech; pětkrát v *Romano Hangos* z roku 2005 a čtyřikrát v *Respektu* z let 2005–2006.

Femininum **žurnalistka** najdeme v korpusu šestadvacetkrát, jedenáctkrát v publicistice a patnáctkrát v beletrii. Tady má největší zastoupení v próze o životě Mileny Jesenské od Jaroslavy Vondráčkové *Kolem Mileny Jesenské*.

Substantivum **rosnička** je v systému zastoupeno čtyřicetkrát (bereme v úvahu pouze význam „hlasatelka počasí“). Všechny výskyty pocházejí z novinových článků, převážně z *Šípu* a časopisu *Story*.

Následující výrazy program našel pouze jako word:

Spojení **marketingová manažerka** najdeme jedenatřicetkrát, a to jen v publicistice. Zastoupení mají *Hospodářské noviny*, *Respekt*, *Mladá fronta Dnes* a *Regal*.

Projektová manažerka je sousloví vyskytující se v programu sedmadvacetkrát. Také ho nalezneme jen v novinových textech, a to z let 2005–2009. Největší zastoupení má *Dotační věštník*.

6.1.4 Přechýlená jména s maximálním počtem 10 nálezů

Následující výrazy byly vyexcerpovány ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a v korpusu SYN 2010 se vyskytly maximálně desetkrát. Výrazy byly zadány jako lemmata:

<i>administrátorka</i>	<i>dýdžejka</i>	<i>office manažerka</i>
<i>aromaterapeutka</i>	<i>ergoterapeutka</i>	<i>preventistka</i>
<i>arteterapeutka</i>	<i>euromanažerka</i>	<i>produkt manažerka</i>
<i>auditorka</i>	<i>euroúřednice</i>	<i>promotérka</i>
<i>aupair</i>	<i>finanční manažerka</i>	<i>regionální manažerka</i>
<i>bavička</i>	<i>fundraiserka</i>	<i>reklamní agentka</i>
<i>baby-sitter</i>	<i>gogo tanečnice</i>	<i>saunérka</i>
<i>biskupka</i>	<i>go go tanečnice</i>	<i>senior manažerka</i>
<i>bloggerka</i>	<i>hygienistka</i>	<i>spolukomentátorka</i>
<i>bodyguardka</i>	<i>IT administrátorka</i>	<i>spolumoderátorka</i>
<i>brand manažerka</i>	<i>komunikátorka</i>	<i>spoluproducentka</i>
<i>brokerka</i>	<i>koproducentka</i>	<i>stewardka</i>
<i>cestovní agentka</i>	<i>koučka</i>	<i>streetworkerka</i>
<i>čajovnice</i>	<i>kurýrka</i>	<i>šéfdiplomatka</i>
<i>dealerka</i>	<i>lídryně</i>	<i>top manažerka</i>
<i>developerka</i>	<i>logistka</i>	<i>vicekancléřka</i>
<i>diskžokejka</i>	<i>marketing manažerka</i>	<i>vicepremiérka</i>
<i>distributorka</i>	<i>marketing managerka</i>	<i>viceprimátorka</i>
<i>DJka</i>	<i>mentorka</i>	<i>webdesignérka</i>
<i>dublérka</i>	<i>numeroložka</i>	<i>zprávařka</i>
	<i>oblastní manažerka</i>	<i>živnostnice</i>

Následující výrazy se vyskytují v korpusu SYN 2010 také maximálně desetkrát, ale byly zadány jako word:

manažerka reklamy
ředitelka prodeje

Spojení **regionální manažerka** se v korpusu vyskytuje pětkrát. Všechny vyhledávky pocházejí z publicistických textů z let 2007–2009, z *Lidových novin*, *Mladé fronty Dnes*, *Týdne* a *Stavitele*.

Spojení **oblastní manažerka** se taktéž vyskytuje v korpusu pětkrát a jen v novinových textech z let 2006–2008. Výraz se vyskytuje mj. v časopisu *Moderní obec*.

Substantivum **fundraiserka** se v korpusu vyskytuje jen jednou, a to v *Lidových novinách* z roku 2007.

Jeden nález zaznamenáme i u výrazu **IT administrátorka**, pochází z deníku *Metro* z roku 2008.

Femininum **webdesignérka** se v korpusu vyskytlo také jednou, konkrétně v časopisu *Juicy* z roku 2007.

Podstatné jméno **auditorka** najdeme šestkrát v publicistických textech z let 2006–2009. Nálezy pocházejí z *Právního rádce*, *HR Managementu*, *Týdne*, *Lidových novin* a *Respektu*.

Distributorku najdeme pětkrát. Dvakrát v publicistických textech (*Právo* z roku 2005 a *Policista* z téhož roku) a třikrát v beletrii. Zde jsou nálezy zastoupeny v knize komentující televizní pořad, v *Tabu* Kateřiny Hamrové z roku 1995, a *Korespondenci* Ladislava Matějky z roku 2008.

Jeden výskyt zaznamenáme u **logistky**, a to v týdeníku *Reflex* z roku 2007.

Femininum **bloggerka** má devět výskytů. Všechny pocházejí z novinových textů z let 2006–2009. Pětkrát se objevují *Britské listy*, zbytek pochází z *Práva*, *Lidových novin*, *Respektu* a *Metra*.

Desetkrát se v korpusu objevuje substantivum **administrátorka**, a to v publicistice. Zastoupení tu mají *Dotační věštník*, *Mladá fronta Dnes*, *Blesk*, *Lidové noviny*, *Deníky Bohemia*, *Metro*, *Deníky Moravia*, *Týdeník Sokolovska* a *root.cz*.

Pouze jeden výskyt zaznamenáme u spojení **cestovní agentka** (*Lidové noviny* z roku 2006).

Substantivum **aupair** najdeme třikrát v *Mladé frontě Dnes* a *Reflexu* z let 2007–2008.

Baby-sitter má dva výskyty, jeden v *Reflexu* z roku 2008 a druhý ve *Třech novelách* Filipa Topola z roku 2004.

Femininum **bavička** najdeme v korpusu pětkrát – jednou v *Hospodářských novinách* z roku 2009 a čtyřikrát ve sci-fi románu *Hvězdotřesení* Roberta L. Forwarda z roku 2000.

Osmkrát systém našel podstatné jméno **dublérka**, a to jen v novinových textech (nejčastěji ve *Story* a *Magazínu Dnes*).

Substantivum **diskžokejka** nalezneme dvakrát v magazínu *Šíp* z let 2008–2009.

Jednou se v korpusu nalézají pojmenování **euromanažerka**, konkrétně v *Mladé frontě Dnes* z roku 2007.

Také substantivum **ergoterapeutka** najdeme jen jednou, a to v *Denících Bohemia* z roku 2009.

Devětkrát najdeme substantivum **hygienistka**, z toho pětkrát ve spojení dentální hygienistka a jednou ve spojení zubní hygienistka. Dvakrát má substantivum zastoupení v beletrii, v románu *Pravidla žalu* od Lolly Winstonové z roku 2007, a sedmkrát v novinových textech z let 2005–2009, nejčastěji v *Chrudimském zpravodaji* a *Mladé frontě Dnes*.

Třikrát se v systému objevuje podstatné jméno **kurýrka**, z toho dvakrát v publicistických textech z let 2007–2008 (v *Právu* a *Lidových novinách*) a jednou v odborné literatuře, ve slovníku odborných výrazů, v *Encyklopedii diplomacie* od Václava Hubingera z roku 2006.

Lídryni najdeme dvakrát v *Lidových novinách* a *Právu* z roku 2006.

Podstatné jméno **numeroložka** má zastoupení pouze v *Právu* z roku 2007.

Stejně zastoupení má i substantivum **saunérka**, jež se vyskytlo v *Denících Moravia*.

Pojmenování **spolukomentátorka** najdeme čtyřikrát v publicistice z let 2003–2008, konkrétně v *Právu*, *Lidových novinách* a *Šípu*.

Jeden výskyt zaznamenáme u substantiva **spolumoderátorka**, a to v souboru fejetonů a článků *Kostlivec pod kobercem* od Ivana Klímy z roku 2005.

Taktéž jeden výskyt nalezneme u substantiva **spoluproducentka**, a to v *Hospodářských novinách* z roku 2008.

Koproducentka se v korpusu vyskytuje dvakrát, jednou v *Mladé frontě Dnes* z roku 2008 a jednou v detektivním příběhu *Poslední tanec* od Eda McBaina z roku 2000.

Dva nálezy zaznamenáme u substantiva **stewardka**, jeden v *Denících Bohemia* z roku 2009 a jeden v detektivním románu *Devětkrát jeden vrah* od Anny Žídkové z roku 2006.

Femininum **streetworkerka** najdeme sedmkrát v publicistice z let 2006–2008, zastoupen je převážně *Reflex* z roku 2006.

Jednou našel program substantivum **zprávařka**, a to ve *Story* z roku 2007.

Živnostnice se v systému nachází desetkrát. Jeden nález pochází z detektivního sci-fi románu *Reparátor* od Ondřeje Neffa, jeden z odborné literatury (*Česká politická pravice* od Jany Čechurové, která podává nástin dějin politické pravice v Československu mezi válkami), zbytek jsou z publicistických textů z let 2006–2009, nejčastěji z *Mladé fronty Dnes* a *Hospodářských novin*.

Šest výskytů má v korpusu **aromaterapeutka**, z toho čtyři výskyty jsou ve spojení diplomovaná aromaterapeutka. Všechny nálezy pocházejí z novinových článků z let 2007–2008, nejčastěji je zastoupen časopis *Maminka*.

Tři nálezy patří substantivu **arteterapeutka**, které se jednou vyskytlo v *Mladé frontě Dnes*, jednou v detektivce s psychologickou zápletkou *Oční kontakt* od Cammie Mc Governové z roku 2007 a jednou je zastoupeno v odborné literatuře, v *Dramaterapeutickém projektování* Milana Valenty z roku 2003. Jedná se o psychologickou příručku pro studenty DAMU a JAMU.

Biskupka má tři zastoupení v publicistice z let 2007–2009, konkrétně v *Právu*, *Týdnu* a *Týdenících Moravia*.

Jednou najdeme v korpusu substantivum **bodyguardka**, a to konkrétně v *Juicy* z roku 2007.

Pojmenování **brand manažerka** najdeme čtyřikrát v publicistických textech, v nichž převažuje *Marketing & Media*.

Brokerka se v korpusu objevuje jednou, a to v *Hospodářských novinách* z roku 2007.

Jeden výskyt má také **čajovnice**, která se vyskytla v *Mostu přes dlouhou řeku* autorů Kantůrkové, Cimického a Duška z roku 2006. Kniha obsahuje tři příběhy o cestách po Číně.

Sedmkrát najdeme v korpusu substantivum **dealerka**. Pět nálezů pochází z publicistických textů z let 2005–2007, zastoupeno je nejvíc *Právo*. Dva nálezy mají původ v beletrii, jeden ve *Službě zákazníkům* Benoîta Duteurtra z roku 2005, která obsahuje absurdní humorné zážitky pařížského novináře, jeden v úsměvném romantickém příběhu *Rozený svůdce* Susan Elizabeth Philips z roku 2008.

Developerku najdeme pětikrát v publicistických textech z let 2007–2009, z toho čtyřikrát v *Denících Moravia*. Jednou je pojmenování zastoupeno v odborné literatuře, v *Evropě snů a skutečností*, v níž autor Benjamin Kuras glosuje stav současné Evropy.

Substantivum **dýdžejka** bylo nalezeno sedmkrát v novinových člancích z let 2005–2009.

Oproti tomu **DJka** byla nalezena jen jednou v *Právu* z roku 2007.

Jeden výskyt zaznamenejme také u substantiva **euroúřednice**, a to v *Lidových novinách* z roku 2005.

Jeden výskyt má i femininum **gogo tanečnice**, v *Právu* z roku 2007.

Go go tanečnice byla nalezena dvakrát; jednou ve formě go go tanečnice v časopisu *Styl* z roku 2009 a jednou ve formě Go Go tanečnice v *Bulváru* z roku 2005.

Substantivum **komunikátorka** najdeme v korpusu jednou ve sci-fi příběhu o kosmickém spiknutí *Milénium. Země ohrožená* od Ondřeje Neffa z roku 2001.

Jednou nalezneme i femininum **koučka**, a to v *Hospodářských novinách* z roku 2009.

Jeden výskyt mají v korpusu i tři následující spojení:

Marketing manažerka byla nalezena v *Právu* z roku 2008.

Pojmenování **marketing managerka** bylo vyhledáno v *Regalu* z roku 2009.

Ve stejném časopisu byla nalezeno i spojení **produkt manažerka**, a to ve vydání z roku 2007.

Čtyři výskyty zaznamenáme u substantiva **mentorka**. Jeden pochází z *Respektu* z roku 2007, další z komorního psychologického dramatu Grahama Swifta *Světlo dne* z roku 2003. Zbylé dva výskyty vyhledal program v odborné literatuře, v monografii *Úvod do sémantiky fikčních světů* od Bohumila Fořta z roku 2005 a v *Historii babictví a současnosti porodní asistence* Věry Vránové z roku 2007.

Sedm nálezů zaregistrujeme u feminina **preventistka**. Nálezy pocházejí z novinových textů z let 2005–2008, nejvíce jsou zastoupeny *Deníky Bohemia* z let 2007 a 2008.

Shodně po jednom výskytu mají pojmenování senior manažerka, top manažerka, viceprimátorka a vicekancléřka. **Senior manažerku** najdeme v *Hospodářských novinách* z roku 2007, spojení **top manažerka** v *Respektu* z roku 2007, femininum **viceprimátorka** v *Právu* z roku 2005 a femininum **vicekancléřka** v *Lidových novinách* z roku 2006.

Deset výskytů zachytíme u substantiva **vicepremiérka**, které zaznamenáme pouze v publicistice. Zastoupeno je nejvíce *Právo* z let 2006–2009 a *Lidové noviny* z roku 2009.

Substantivum **šéfdiplomatka** bylo nalezeno dvakrát; jeden nález pochází z *Deníků Moravia* z roku 2008 a jeden z *aktualne.cz* z roku 2007.

Pojmenování **office manažerka** bylo v korpusu nalezeno jednou, a to v *Mladé frontě Dnes* z roku 2006.

Promotérka je v korpusu zastoupena dvakrát. Jednou v knize Davida Morgana *Monty Pythonové vlastními slovy* (jedná se o vzpomínky britské skupiny) z roku 2002 a jednou v *Reflexu* z roku 2005.

Reklamní agentka má tři zastoupení v beletrii, z toho dvakrát je toto sousloví obsaženo v sugestivní knize mladého autora Dava Eggera *Srdceryvné dílo ohromujícího génia* z roku 2002.

Sousloví **finanční manažerka** je zastoupeno jednou v *Dotačním věštníku* z roku 2006.

Po dvou nálezech mají v korpusu pojmenování manažerka reklamy a ředitelka prodeje. Tato byla v korpusu nalezena jako word v publicistických textech.

Manažerka reklamy má zastoupení v časopisu *Regal* z roku 2009. Spojení **ředitelka prodeje** je zastoupeno v *Týdnu* z roku 2005 a *Hospodářských novinách* z roku 2007.

6.2 Přechýlená jména z elektronické databáze Neomat

<i>akcionářka</i>	<i>farmářka</i>	<i>prezidentka</i>
<i>akupunkturistka</i>	<i>floristka</i>	<i>primátorka</i>
<i>anketářka</i>	<i>gagmanka</i>	<i>překážkářka</i>
<i>arboristka</i>	<i>galeristka</i>	<i>psychotronička</i>
<i>aromatoložka</i>	<i>go go girl</i>	<i>quiltářka</i>
<i>aromatrapeutka</i>	<i>go go tanečnice</i>	<i>romistka</i>
<i>arteterapeutka</i>	<i>gogo tanečnice</i>	<i>rosnička</i>
<i>artterapeutka</i>	<i>hygienistka</i>	<i>roztleskávačka</i>
<i>asistentka</i>	<i>kancléřka</i>	<i>senátorka</i>
<i>au pair</i>	<i>koordinátorka</i>	<i>senior manažerka</i>
<i>auditorka</i>	<i>koučka</i>	<i>spoluakcionářka</i>
<i>au-pair</i>	<i>letenkářka</i>	<i>spolumoderátorka</i>
<i>aupairka</i>	<i>light designerka</i>	<i>starostka</i>
<i>babysitter</i>	<i>makléřka</i>	<i>streetwalkerka</i>
<i>baby-sitter</i>	<i>manažerka</i>	<i>streetworkerka</i>
<i>bavička</i>	<i>marketérka</i>	<i>supervizorka</i>
<i>biskupka</i>	<i>marketing manažerka</i>	<i>syndička</i>
<i>bodyguardka</i>	<i>mediátorka</i>	<i>šéfdiplomatka</i>
<i>brand manažerka</i>	<i>mentorka</i>	<i>šéfeconomka</i>
<i>brokerka</i>	<i>místostarostka</i>	<i>šéfmanažerka</i>
<i>butikářka</i>	<i>mluvča</i>	<i>šéfporadkyně</i>
<i>canisterapeutka</i>	<i>moderátorka</i>	<i>šéfsenátorka</i>
<i>čajovnice</i>	<i>negociátorka</i>	<i>testerka</i>
<i>dealerka</i>	<i>numeroložka</i>	<i>testérka</i>
<i>diskžokejka</i>	<i>ombudsmanka</i>	<i>top manažerka</i>
<i>DJka</i>	<i>performátorka</i>	<i>top modelka</i>
<i>dublérka</i>	<i>performerka</i>	<i>topmodelka</i>
<i>dýdžejka</i>	<i>piárka</i>	<i>tour manažerka</i>
<i>etikoterapeutka</i>	<i>preventistka</i>	<i>trávařka</i>
<i>europoslankyně</i>	<i>prezentátorka</i>	<i>ufoložka</i>
	<i>prezentérka</i>	<i>vicekancléřka</i>

<i>viceministryně</i>	<i>vymahačka</i>	<i>zástupkyně</i>
<i>vicepremiérka</i>	<i>webdesignerka</i>	<i>zooterapeutka</i>
<i>viceprezidentka</i>	<i>webmasterka</i>	<i>zprávařka</i>
<i>vizážistka</i>	<i>záhadoložka</i>	

Substantivum **butikářka** bylo nalezeno jednou, v deníku *Blesk* z roku 2000. Stejně tak bylo nalezeno pojmenování **moderátorka**, a to v *Blesku* z roku 1993. V *Mladé frontě Dnes* z roku 1993 program našel jeden výskyt substantiva **dublérka**.

Tři výskyty zaznamenáme u substantiva **diskžokejka**, a to v publicistice z let 1993–1999. Dva výskyty z toho pocházejí z *Reflexu* z roku 1999. Tři výskyty najdeme také u podstatného jména **farmářka**, které bylo nalezeno v publicistických textech z let 1995–1998, z toho dvakrát ve *Slově*.

Ke srovnání pojmenování **babysitter** a **baby-sitter** je nutné uvést, že první najdeme v databázi Neomat jednou, nález pochází z *Mladého světa* z roku 1992, a podobu baby-sitter nalezneme třikrát, a to nejčastěji v *Magazínu Slovo* z roku 1998.

Sedmkrát program našel substantivum **galeristka** v textech z let 1993–2001. V převážné většině se vyskytlo v *Mladé frontě Dnes*.

Manažerku zaznamenáme patnáctkrát v textech z období 1990–2002.

Osmkrát najdeme substantivum **místostarostka** a to v periodikách z let 1993–2000. Stejný počet výskytů zaznamenáme u substantiva **senátorka**, které bylo nalezeno v textech z let 1997–1999. V případě pěti výskytů nás program odkáže na korpus SYN 2000 a rok 1997, další vyhledávky pocházejí z deníku *Právo*. Sedmkrát najdeme také **mediátorku**. Vyskytla se čtyřikrát v korpusu SYN 2000, ale i ostatní výskyty pocházejí z let 1997–1999. Jen o jeden výskyt víc má podstatné jméno **roztleskávačka**, které najdeme povětšinou v *Mladé frontě Dnes*, vyskytuje se však i jiných novinách z let 1997–2002.

Podstatné jméno **numeroložka** najdeme třikrát, a to v textech z let 1997–1999. Třikrát najdeme také pojmenování **performerka**, které se vyskytuje v *Mladé frontě Dnes* z let 1995, 1999 a 2000. Stejný počet nálezů zaznamenáme i u substantiva **bavička**, které se vyskytuje v publicistických textech z let 1996–1998.

Dvakrát program vyhledal substantivum **ombudsmanka**, které bylo použito v deníku *Právo* z roku 2003 a v *Hospodářských novinách* z roku 1999. I **prezidentka** byla nalezena dvakrát; v *Rudém právu* z roku 1990 a v *Blesku* z roku 1992.

Po jednom výskytu zaznamenáme u substantiv **performátorka**, **primátorka** a **překážkářka**. První najdeme v *Reflexu* z roku 1992, druhé v o pět let starším vydání *Práva* a třetí v *Teletipu* z roku 1993.

Čtyři výskyty zaregistrujeme u substantiv **psychotronička** a **supervizorka**. Psychotronička se vyskytla v textech z let 1993–1999, dvakrát z toho ve *Slově*. Supervizorku najdeme v novinových textech z let 2002 a jednou i v korpusu SYN 2000, kde nález pochází z roku 1996.

Ke srovnání pojmenování **au pair**, **au-pair** a **aupairka** uvádíme, že první uvedené se v databázi Neomat vyskytlo nejčastěji, a to osmadvacetkrát, nicméně ve významu „osoba ženského pohlaví“ je pouze deset nálezů. Ty se vyskytují nejčastěji v deníku *Právo* z let 1997–1999. Varianta **au-pair** byla nalezena devatenáctkrát, významu „osoba ženského pohlaví“ však odpovídalo jen šest nálezů. Ty najdeme v textech z let 1992–1998, většinou se nacházejí v *Mladé frontě Dnes* a *Lidové demokracii*. Podoba **aupairka** se vyskytuje dvakrát, v *Reflexu* z roku 2000.

Jeden výskyt najdeme u substantiv **spoluakcionářka**, **spolumoderátorka**, **záhadoložka** a **akcionářka**. Pojmenování první bylo nalezeno v *Mladém světě* z roku 1991. Substantivum **spolumoderátorka** bylo nalezeno ve *Slově* z roku 1999. Třetí uvedené podstatné jméno najdeme v *Metru* z roku 1998 a konečně poslední v *Rudém právu* z roku 1990.

Pět výskytů zaregistrujeme u substantiv **starostka** a **brokerka**. Starostka se vyskytla v novinových textech z let 1991–1998, z toho třikrát je zastoupena ve *Státní správě a samosprávě* z let 1991 a 1992. Pojmenování **brokerka** bylo vyhledáno v textech z roku 2002 (deníky *Metro* a *Mladá fronta Dnes* a také na internetu).

K substantivům **vicekancléřka**, **viceministryně**, **vicepremiérka** a **viceprezidentka** uvádíme, že vicekancléřka byla nalezena pětkrát v textech z let 2000–2001, z toho dvakrát ve *Slově* a dvakrát v *Hospodářských novinách*. Viceministryni najdeme dvakrát, v *Hospodářských novinách* z roku 2000 a v korpusu SYN 2000, kde nález pochází z roku 1995. Substantivum **vicepremiérka** zaregistrujeme třikrát v textech z let 1997–2001 a poslední pojmenování najdeme šestkrát v textech z let 1995–1999, poněkud ve *Slově* a *Právu*.

Pojmenování **webdesignerka** najdeme v systému dvakrát, v *Internet měsíčníku* z roku 1998 a v *Reflexu* z roku 2000. Substantivum **webmasterka** pak nalezneme jednou, a to taktéž v *Internet měsíčníku*, ale z roku 2001.

Pojmenování **akupunkturistka**, **top manažerka**, **tour manažerka** a **trávařka** najdeme shodně jednou. První uvedené je v *Právu* z roku 1998, druhé v *Mladé frontě Dnes* z roku 1996. Pojmenování **tour manažerka** nalezneme v korpusu SYN 2000, kde nález pochází

z roku 1998. Poslední uvedené substantivum, trávařka, se vyskytlo ve *Večerníku Praha* v roce 1998.

Substantivum **auditorka** najdeme v *Reflexu* z roku 1997 a v *Mladé frontě Dnes* z téhož roku.

Jednou nalezneme pojmenování **zooterapeutka**, a to v *Českobudějovických listech* z roku 2004. Shodně jednou najdeme i pojmenování **light designerka** a **anketářka**. První uvedené se vyskytlo v *Opeře* z roku 1999 a druhé ve vysílání Frekvence 1 z roku 1998.

Substantiva **testerka** a **testérka** najdeme shodně jednou. Zajímavé je, že obě se vyskytla v *Mladé frontě Dnes* v roce 2001.

K pojmenováním **šéfdiplomatka**, **šéfekonomka**, **šéfmanažerka**, **šéfporadkyně** a **šéfsenátorka** uvádíme, že první nich najdeme v systému třikrát, nálezy pocházejí z let 1998–2003. Substantivum šéfekonomka se potom v databázi nachází jednou, a to ve *Světě hospodářství* z roku 1999. Podstatné jméno šéfmanažerka najdeme v systému čtyřikrát, a to v novinových textech z let 1996–2001. Šéfporadkyně se v databázi vyskytuje třikrát, jednou v korpusu SYN 2000, kde je nález z roku 1999, jednou v *Respektu* z roku 2000 a jednou v *Lidových novinách* ze stejného roku, poslední uvedené jméno najdeme dvakrát, v *Právu* z roku 2000 a v *Severomoravském deníku* z roku 1999.

Substantivum **hygienistka** najdeme desetkrát; například v roce 1992 bylo použito v televizním vysílání. Jinak se vyskytlo převážně v magazínu *Týden* v roce 1996.

Jedenáctkrát najdeme ve slovníku podstatné jméno **syndička**, které bylo nalezeno v periodikách z let 1998–2003.

Jednou najdeme v databázi slova **streetworkerka** a **streetwalkerka**. První uvedené se vyskytlo v textech z let 1998–2000, nejvíce však třikrát ve *Slově* z roku 2000. Druhé substantivum najdeme na internetu, kde bylo použito v roce 2002.

Senior manažerka byla nalezena v *Týdnu* z roku 2000.

Jednou najdeme ve slovníku substantivum **artterapeutka**, a to ve *Slezském deníku* z roku 1997. Třikrát nalezneme podstatné jméno **arteterapeutka**, všechny nálezy pocházejí z *Reflexu* z roku 1998.

Jednou najdeme substantiva **aromatoložka** a **aromaterapeutka**. První uvedené pochází z *Práva* z roku 2001, druhé z časopisu *Knihy 97* z roku 1997.

Substantivum **asistentka** nalezl program třiadvacetkrát. Vyskytlo se ve vysílání TV Prima a ČT 1 v roce 2002; další nálezy pocházejí z periodik z let 1997–2003.

Podstatná jména **arboristka**, **zástupkyně** a **romistka** najdeme ve slovníku Neomat dvakrát. Arboristka se objevila v *Jihomoravském deníku* a ve *Večerníku Praha* v roce 2000.

Zástupkyně se vyskytla dvakrát v *Hospodářských novinách* v roce 2000 a romistka v *Lidových novinách* z roku 1993 a v *Respektu* v roce 2003.

Po jednom výskytu zaregistrujeme u substantiv **bodyguardka**, **canisterapeutka** a **čajovnice**. První uvedené se vyskytlo v *Mladém světě* z roku 1995, druhé v časopisu *Katka* v roce 1998 a poslední v *Brněnském dnu* v roce 1999.

U výrazu **biskupka** zaregistrujeme tři výskyty v textech z let 1998–1999, objevíme je v *Reflexu* a *Slově*. Stejný počet výskytů má sousloví **brand manažerka**, které se objevilo v časopisech *Marketing&Media* a *Strategie* v letech 1999 a 2001.

Dvanáct nálezů zachytíme u slova **dealerka**. Vyskytlo se sedmkrát v korpusu SYN 2000, kde nálezy pocházejí z let 1994–1999. Další nálezy pocházejí z periodik z let 1994–1999.

K porovnání výrazů **DJka** a **dýdžejka** je třeba uvést, že druhé uvedené se v systému vyskytlo jen jednou, a to konkrétně v magazínu *Pátek Lidových novin* v roce 2001. DJka byla nalezena pětkrát, v publicistických textech z let 1996–2003, mj. také v časopisu *Dance klub* z roku 1996.

Etikoterapeutka byla nalezena v *Květech* v roce 2001. Stejně tak jednou program našel substantivum **koučka**, které se vyskytlo ve vysílání ČT 1 v roce 1999.

Slovo **makléřka** našel program osmnáctkrát. Tři nálezy pocházejí z korpusu SYN 2000, kde jsou vyhledávky z novinových článků z roku 2000. Jinak nálezy odkazují převážně k *Mladé frontě Dnes* z let 1997–2002 a serveru *blisty.cz*, kde se slovo vyskytlo v roce 2001.

Substantivum **europoslankyně** bylo nalezeno na internetu, kde se objevilo v roce 1999 a 2001. Další vyhledávky odkazují k periodikům z let 2000–2003, hlavně se jedná o deník *Hospodářské noviny*.

Podstatné jméno **floristka** se vyskytlo čtyřikrát v novinových člancích z let 1998–2003.

Stejný počet výskytů – jeden – našel systém u výrazů **go go girl**, **gogo tanečnice** a **go go tanečnice**. Go go girl najdeme v *Reflexu* z roku 1999, gogo tanečnice se objevila v *Blesku* v roce 2002. Poslední uvedený výraz se objevil v *Mladé frontě Dnes* v roce 2003.

Slovo **letenkářka** najdeme jednou na internetu, kde se vyskytl v roce 2002 a dvakrát v periodikách z let 1994 a 2000.

Substantiva **gagmanka**, **ufoložka**, **píárka** a **negociátorka** byla nalezena shodně jednou. Podstatné jméno gagmanka se vyskytlo v magazínu *Týden* v roce 1999, slovo ufoložka najdeme v *Magazínu* z roku 2000, píárka se objevila v mluveném jazyce v roce 2000 a negociátorka v *Zemědělci* z roku 2000.

K výrazům **topmodelka** a **top modelka** uvádíme, že substantivum **topmodelka** bylo nalezeno desetkrát v periodikách z let 1992–1998. Výraz **top modelka** byl vyhledán také desetkrát, dvakrát se vyskytl ve vysílání TV Nova v roce 1994 a dále v periodikách z let 1993–1997. Většina nálezů pochází z *Magazínu Práva*.

Koordinátorku najdeme v systému dvanáctkrát, vyskytla se v periodikách z let 1997–2000, hlavně ve *Slově* z let 1999–2000. Dvanáct nálezů zaznamenáme i u substantiva **mentorka**, které bylo nalezeno osmkrát na internetu. Tyto nálezy pocházejí z let 2001–2002. Další najdeme vždy po dvou v *Hospodářských novinách* z roku 2001 a dvakrát v *Reflexu* z roku 2002.

Substantivum **kancelérka** najdeme třikrát v periodikách z let 1998–2000, z toho dvakrát v *Novém Přerovsku*. Třikrát systém našel i výraz **mluvča**, a to jednou na internetu a dvakrát v periodikách, nálezy jsou z roku 2000.

Rosnička byla objevena sedmáctkrát v periodikách z let 1993–1999. Nálezy většinou pocházejí z *Magazínu Právo* a *Magazínu Slovo*.

Marketing manažerka byla objevena jednou v *Euru* z roku 2002. Jednou byla nalezena i **marketérka**, a to v časopisu *Point* z roku 1999.

Substantivum **prezentérka** bylo nalezeno jednou, substantivum **prezentátorka** dvakrát. První podstatné jméno najdeme v časopisu *Marketing&Media* z roku 2002, druhé dvakrát, v *Mladé frontě Dnes* z roku 1997 a v *Právu* z téhož roku.

Preventistka byla nalezena čtyřikrát na internetu; články pocházejí z roku 2001.

Zprávařku nalezneme dvakrát, v *Magazínu Práva* z roku 1999 a v *Xantypě* z roku 1996.

Substantivum **vizážistka** nalezneme desetkrát v periodikách z let 1992–1999.

Po třech výskytech mají substantiva **vymahačka** a **quiltačka**. Vymahačka byla nalezena v periodikách z let 1997–1999, podstatné jméno quiltačka bylo objeveno v *Krkonošských novinách* z roku 2003.

7 Seznamy přechýlených jmen

7.1 Přechýlená jména nalezená v korpusu SYN 2010

7.1.1 Přechýlená jména ze slovníku *Nová slova v češtině 1, 2*

Následující výrazy byly vyexcerpované ze slovníku *Nová slova v češtině 1* (hvězdička označuje pojmenování ve slovníku nepřechýlená):

*auditorka	*kurýrka	*spolkomentátorka
au pair	*lídryně	*spoluproducentka
au-pair	manažerka	*koproducentka
aupair	místostarostka	*správkyně
baby-sitter	moderátorka	starostka
bavička	numeroložka	*stewardka
dublérka	*osobní asistentka	*streetworkerka
*diskžokejka	performerka	*stylistka
*editorka	*policistka	technička
ergoterapeutka	*prezidentka	top modelka
*euromanažerka	*primátorka	topmodelka
*farmářka	přednostka	vizážistka
galeristka	roztleskávačka	*zástupkyně
*guvernérka	*saunérka	*státní zástupkyně
*hygienistka	senátorka	*zprávařka
*dentální hygienistka	*specialistka	*živnostnice
*zubní hygienistka	*spolumoderátorka	

Níže uvedené výrazy byly vyexcerpované ze slovníku *Nová slova v češtině 2* (hvězdička označuje pojmenování ve slovníku nepřechýlená):

aromaterapeutka	brand manažerka	DJka
arteterapeutka	brokerka	dýdžejka
asistentka	čajovnice	europoslankyně
biskupka	dealerka	*euroúřednice
bodyguardka	*developerka	floristka

gogo tanečnice	makléřka	šéfdiplomatka
go go tanečnice	*marketing managerka	top manažerka
go-go tanečnice	*marketing manažerka	vicekancléřka
*hejtmanka	*produkt manažerka	vicepremiérka
kancléřka	mentorka	viceprezidentka
*komunikátorka	preventistka	*viceprimátorka
koordinátorka	rosnička	webdesignérka
*koučka	romistka	*žurnalistka
*logistka	*senior manažerka	

7.1.2 Přechýlená jména z článku L. Mrovčové (2009) nalezená v korpusu SYN 2010

Následující pojmenování byla nalezena v článku Ljuby Mrovčové *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)* a následně dohledána v korpusu SYN 2010:

administrátorka	fundraiserka	personální manažerka
analytička	grafička	pořadatelka
auditorka	hosteska	programátorka
bloggerka	konzultantka	promotérka
brand manažerka	koordinátorka	realitní agentka
cestovní agentka	logistka	referentka
dispečerka	obchodní ředitelka	regionální manažerka
distributorka	obchodnice	reklamní agentka
dokumentaristka	oblastní manažerka	sekretářka
finanční manažerka	office manažerka	textářka

7.2 Přechýlená jména ověřená v databázi Neomat

7.2.1 Přechýlená jména ze slovníku *Nová slova v češtině 1, 2*

Níže uvedená pojmenování byla vybrána ze slovníků *Nová slova v češtině 1* a *2* a nalezená v databázi Neomat (hvězdička označuje slova ve slovníku nepřechýlená):

*akcionářka	dýdžejka	*ombudsmanka
*akupunkturistka	etikoterapeutka	performátorka
anketářka	europoslankyně	performerka
arboristka	farmářka	píárka
aromaterapeutka	floristka	preventistka
aromatoložka	*gagmanka	prezenátorka
arteterapeutka	galeristka	prezentérka
artterapeutka	go go girl	*prezidentka
asistentka	go go tanečnice	*primátorka
au pair	gogo tanečnice	překážkářka
*auditorka	hygienistka	psychotronička
au-pair	kancléřka	quiltařka
aupairka	koordinátorka	romistka
babysitter	*koučka	rosnička
baby-sitter	letenkářka	roztleskávačka
bavička	lightdesignerka	senátorka
biskupka	manažerka	*senior manažerka
bodyguardka	makléřka	spoluakcionářka
brand manažerka	*marketérka	*spolumoderátorka
brokerka	*marketing manažerka	starostka
*butikářka	*mediátorka	*streetwalkerka
canisterapeutka	*mentorka	*streetworkerka
čajovnice	místostarostka	*supervizorka
dealerka	mluvča	syndička
diskžokejka	moderátorka	šéfdiplomatka
DJka	negociátorka	šéfeconomka
dublérka	numeroložka	šéfmanažerka

šéfporadkyně	*trávařka	vymahačka
*šéfsenátorka	ufoložka	webdesignerka
testérka	vicekancléřka	webmasterka
top manažerka	viceministryně	záhadoložka
top modelka	vicepremiérka	*zástupkyně
topmodelka	viceprezidentka	zooterapeutka
*tour manažerka	vizážistka	*zprávařka

7.2.2 Přechýlená jména z článku L. Mrovčové (2009)

Následující pojmenování byla nalezena v článku Ljuby Mrovčové *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)* a následně dohledána ve slovníku Neomat:

administrátorka	hosteska	sekretářka
audítorka	konzultantka	testerka
bloggerka	koordinátorka	vyhledávačka
distributorka	obchodnice	webdesignérka
dokumentaristka	promotérka	

7.3 Přechýlená jména nedoložená v korpusu SYN 2010 a databázi Neomat

7.3.1 Přechýlená jména ze slovníku *Nová slova v češtině 1, 2* nedoložená v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat

Níže uvedená pojmenování byla vyexcerpována ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2*, avšak nebyla doložena ani v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat.

•aerotaxikářka	•bazaristka	•biorolnice
•aerotaxikářka	•bazénářka	•bioterapeutka
•aurikuloterapeutka	•bazénistka	•biozemědělkyně
•autodealerka	•bestselleristka	•brand managerka
•automatářka	•biofarmářka	•cerealoložka
•babysitterka	•biohospodářka	•cestovkářka
•balíčkářka	•biopěstitelka	•coachka

•čepičářka	•kioskářka	•rikšačka
•čepičkářka	•kosmetoložka	•riziková manažerka
•dálničářka	•koterapeutka	•road managerka
•daňářka	•kryonička	•rosačka
•datařka	•kubanoložka	•rosňačka
•dentohygienička	•licenzorka	•rosničkářka
•diskotékářka	•light designerka	•samoprodejkyň
•ekozemědělkyně	•linkařka	•samplistka
•e-obchodnice	•logistička	•scanneristka
•etnobotanička	•market'ačka	•shakespearoložka
•fytolékařka	•marketingářka	•signmakerka
•gastromoderátorka	•marketinkářka	•skeneristka
•gnomička	•matrimonioložka	•sofroložka
•go-go girl	•merchandiserka	•softwaristka
•hardwaristka	•messengerka	•spolumanažerka
•hiphopařka	•nákupářka	•stolkařka
•hiphoperka	•nápadářka	•street runnerka
•homeworkerka	•ochrankářka	•street workerka
•hororistka	•opinion makerka	•stripařka
•housekeeperka	•parfémářka	•subkontraktorka
•humanitářka	•peer aktivistka	•šéfkomentátorka
•implementátorka	•peer-aktivistka	•šéfmoderátorka
•interim managerka	•počítačoložka	•šéfposlankyně
•interim manažerka	•popíkářka	•šéfprogramátorka
•iridiagnostička	•povodňářka	•talkmasterka
•irisdiagnostička	•product managerka	•telecomačka
•junglařka	•project managerka	•telekomačka
•junglistka	•project manažerka	•telepracovnice
•junior dealerka	•pyramidoložka	•teleworkerka
•káčkařka	•regenerační specialistka	•tour managerka
•kamionérka	•rekondiční specialistka	•trávníkářka
•kamionistka	•resellerka	•urinoterapeutka
•kampeličnice	•retailerka	•videofilmařka
•kérkařka	•revitalizátorka	•videografička

•vizualistka

•zalehávačka

7.3.2 Přechýlená jména z článku Ljuby Mrovčové (2009) nedoložená v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat

Níže uvedená pojmenování byla vyexcerpována ze článku Ljuby Mrovčové (2009), avšak nebyla doložena ani v korpusu SYN 2010, ani ve slovníku Neomat.

•administrátorka databázi	•IT projektová manažerka/ •IT projektová managerka
•administrátorka IS	•IT specialistka
•ajt'áčka	•jobberka
•analytička IS	•Key Account Manažerka/ •Key Account Managerka
•Back Office manažerka/ •Back Office managerka	•kodérka
•Brand managerka	•logistička
•Broker manažerka/ •Broker managerka	•manažerka informačních systémů/
•Business Developerka	•managerka informačních systémů
•Business konsultantka/ •konzultantka	•manažerka informačních technologií
•copywriterka	•manažerka nákupu
•databázová administrátorka/ •síťová administrátorka	•manažerka reklamy/ •managerka reklamy
•deklarantka/ •declarantka	•manažerka/ •managerka sítě
•dispečérka	•marketingová manažerka/ •marketingová managerka
•disponentka	•marketoložka
•DTP operátorka	•merchandiserka
•finanční managerka	•obchodně-technická asistentka
•HTML kodérka	•obchodní agentka
•Image Makerka/ •imagemakerka	•obchodnice s cennými papíry
•informační manažerka	•oblastní managerka
•informační specialistka	•Office managerka
•IT administrátorka	•ohlašovatelka
•IT manažerka/ •IT mnagerka	•optimalizovatelka
•IT project manažerka/ •IT project managerka	•obchodnice na burze
	•personální managerka

- personální managerka
- počítačová grafička
- prodejkyň IT služeb
- prodejní asistentka
- prodejní poradkyně
- projektová manažerka/ •projektová managerka
- provizorka
- realtorka
- regionální managerka
- reklamní manažerka/ •reklamní managerka
- ředitelka prodeje
- Sales manažerka/ •Sales managerka saleswoman
- SEO – optimizátorka
- SEO optimizátorka
- specialistka na číselnou/ •číslicovou techniku
- specialistka na informační systémy
- specialistka na montáž výrobků
- specialistka na opravu výrobků číselné techniky
- Speech – writerka/ •pisatelka projevů
- Supervisorka/ •supervizorka
- SW developerka
- systémová administrátorka
- systémová analytička
- systémová inženýrka/ •systémová technička
- technička PC/ •správkyně sítě
- vývojářka řídicích systémů
- web – masterka
- web copywriterka/ •webcopywriterka
- web designerka
- web designérka
- web dizajnérka
- web producentka/ •webproducentka
- web programátorka/ •webprogramátorka
- webdeveloperka

8 Slovníček

aerotaxikářka/ aerotaxikářka = pilotka soukromého letadla (NS 1, s. 25)

anketářka = pracovnice agentury zjišťující veřejné mínění pomocí anket (NS 2, s. 36)

arboristka = odbornice na péči o okrasné dřeviny (NS 2, s. 41)

artteterapeutka/ artterapeutka = terapeutka léčící pomocí umění (NS 2, s. 43)

auditorka = autorizovaná účetní a revizní znalkyně pověřená zpracovat a vydat audit (NS 1, s. 34)

aurikuloterapeutka = terapeutka využívající reflexní zóny ucha (NS 2, s. 44)

automatářka = provozovatelka hracích automatů (NS 2, s. 45)

balíčkářka = žena pomáhající při distribuci balíčků s prostředky humanitární pomoci (NS 1, s. 38)

bazaristka = majitelka bazaru (NS 1, s. 40)

bazénistka/ bazénářka = zaměstnankyně starající se o provoz bazénu (NS 2, s. 48)

biohospodářka/ biorolnice = žena hospodařící na biofarmě (NS 2, s. 53 a 56)

bioterapeutka = odbornice v alternativní medicíně využívající bioenergii (NS 1, s. 46)

brand manažerka/ brand managerka = manažerka, jejímž úkolem je starost o výrobu, distribuci a propagaci obchodní značky (NS 2, s. 62)

brokerka = zprostředkovatelka burzovních obchodů (NS 2, s. 63)

butikářka = majitelka butiku nebo prodavačka v butiku (NS 1, s. 50)

canisterapeutka = terapeutka léčící pacienty kontaktem se psy (NS 2, s. 67)

cerealožka = odbornice na záhadné útvary v obilí (NS 2, s. 70)

čajovnice = žena připravující a servírující v čajovně čaj (NS 2, s. 75)

čepičářka/ čepičkářka = pouliční prodejkyň čepic (NS 1, s. 57–58)

dálničářka = odbornice v oblasti výstavby dálnic (NS 2, s. 81)

ergoterapeutka = rehabilitační pracovnice využívající metody ergoterapie, jež má klientovi pomoci začlenit se do společnosti (NS 1, s. 81)

etikoterapeutka = terapeutka, která se snaží zjistit mravní stav duše a odstranit jeho kazy (NS 2, s. 109)

etnobotanička = odbornice zabývající se využitím rostlin v etnických společenstvích (NS 2, s. 109)

euromanažerka = manažerka velkých evropských podniků (NS 1, s. 83)

floristka = aranžérka květin (NS 2, s. 126)

fytolékářka = odbornice provádějící ochranu rostlin před chorobami (NS 1, s. 94)

gagmanka = umělkyně provádějící gagy (NS 2, s. 131)

gastromoderátorka = moderátorka pořadů s gastronomickou tematikou (NS 2, s. 133)

guvernérka = nejvyšší představitelka centrální bankovní instituce (NS 1, s. 100)

homeworkerka = žena vykonávající zaměstnání doma (NS 2, s. 156)

housekeeperka = osoba starající se o děti a domácnost (NS 2, s. 158)

implementátorka = žena zavádějící něco do provozu (NS 1, s. 112)

interim manažerka/ interim managerka = manažerka krátkodobě najatá firmou na řešení nějakých úkolů (NS 2, s. 178)

iridiagnostička/ irisdiagnostička = odbornice na oční duhovku (NS 2, s. 182)

junglařka/ junglistka = hudebnice hrající hudbu ve stylu jungle nebo její vyznavačka (NS 2, s. 190–191)

junior dealerka = níže postavená dealerka (NS 2, s. 191)

káčkařka = pracovnice kontaktního centra pro drogově závislé (NS 2, s. 192)

kampeličnice = členka managementu družstevní záložny (NS 2, s. 193)

komunikátorka = zprostředkovatelka informací či odbornice na tvorbu komunikačních strategií (NS 2, s. 208)

kryonička = odbornice zabývající se zmrazováním organismů (NS 2, s. 217)

letenkářka = pracovnice zabývající se objednáváním a prodejem letenek (NS 2, s. 228)

licenzorka = žena poskytující k něčemu licenci (NS 1, s. 143)

lightdesignérka/ light designerka = žena zabývající se návrhy a realizacemi světelných efektů (NS 2, s. 231)

linkařka = pracovnice linky důvěry (NS 2, s. 231)

marketérka/ market'ářka/ marketingářka/ marketinkářka = pracovnice marketingu uvádějící zboží na trh (NS 2, s. 242–243)

matrimonioložka = odbornice na vědu o manželství (NS 1, s. 154)

mediátorka = žena podporující sporné strany při hledání východiska (NS 2, s. 248)

mentorka = školitelka začínajícího pracovníka v určité profesi (NS 2, s. 253)

merchandiserka = pracovnice prezentující a aranžující zboží (NS 2, s. 254)

nákupářka = pracovnice nákupní organizace (NS 2, s. 283)

nápadářka = reklamní pracovnice zabývající se vymýšlením a zpracováváním nápadů pro reklamy (NS 1, s. 178)

negociátorka = vyjednaváčka (NS 2, s. 289)

parfémářka = žena vyrábějící parfémy (NS 2, s. 316)

peer aktivistka/ peer-aktivistka = osoba působící v oblasti drogové prevence (NS 2, s. 319)

performátorka/ performerka = účinkující v představení částečně připraveném a částečně dotvořeném před diváky (NS 2, s. 206)

píárka = pracovnice v oblasti public relations (NS 2, s. 289)

počítačoložka = odbornice v oblasti počítačů (NS 2, s. 328)

povodňářka = členka záchranářské skupiny při povodni (NS 2, s. 342)

preventistka = proškolená osoba působící na úseku kriminální protidrogové prevence (NS 2, s. 344)

prezentátorka = pracovnice představující produkty firmy (NS 2, s. 345)

prezentérka = instruktorka aerobiku (NS 2, s. 345)

překážkářka = pracovnice u (poštovní) přepážky (NS 1, s. 234)

psychotronička = odbornice zabývající se ne zcela vysvětlitelnými jevy (NS 1, s. 237)

quiltařka = žena zhotovující speciální prošívání přikrývky (NS 2, s. 378)

regenerační specialistka = specialistka na léčbu přípravky s ozdravným účinkem (NS 1, s. 244)

rekondiční specialistka = specialistka na obnovování tělesné a duševní kondice (NS 1, s. 246)

resellerka = obchodnice, distributorka (NS 1, s. 248)

retailerka = maloobchodnice (NS 2, s. 390)

revitalizátorka = žena účastnící se obnovování hospodářského života (NS 2, s. 391)

riziková manažerka = manažerka zabývající se riziky spojenými s podnikovou činností (NS 2, s. 393)

road managerka = organizátorka veřejných vystoupení umělců (NS 2, s. 393)

samoprodejkyň = žena prodávající vlastní zboží (NS 2, s. 403)

samplistka = žena zaznamenávající zvuk v digitální formě a neprodukující ho v modifikované podobě (NS 2, s. 403)

senior manažerka = výše postavená manažerka (NS 2, s. 409)

signmakerka = žena zabývající se grafickým zpracováním nápisů a poutačů (NS 2, s. 412)

sofroložka = odbornice na lidské vědomí a jeho hladiny (NS 2, s. 423)

spolumanažerka = žena spolupodílející se na organizaci kulturních a sportovních akcí (NS 1, s. 279)

stolkařka = pouliční prodavačka (NS 1, s. 284)

street runnerka/ streetworkerka = terénní pracovnice, která vyhledává lidi z problémových skupin a poskytuje jim pomoc (NS 2, s. 435)

stripařka = autorka kreslených vtipů (NS 2, s. 436)

subkontraktorka = subdodavatelka (NS 2, s. 438)

supervizorka = pracovnice pověřená správou a obsluhou sítě (NS 2, s. 289)

syndička = členka Syndikátu novinářů České republiky (NS 2, s. 446)

talkmasterka = moderátorka talk show (NS 2, s. 457)

telecomačka/ telekomačka = pracovnice Českého Telecomu (NS 2, s. 468)

telepracovnice/ teleworkerka = zaměstnankyně pracující mimo podnik (NS 2, s. 470)

testerka/ testérka = žena testující výrobky (NS 2, s. 472)

tour managerka = pracovnice zajišťující uskutečnění a průběh turné (NS 2, s. 478)

trávařka = pracovnice mající na starosti údržbu trávníků (NS 2, s. 481)

urinoterapeutka = léčitelka používající v léčbě metodu pití vlastní moči (NS 2, s. 501)

vizualistka = žena zabývající se mixováním videosmyček pouštěných na plátno (NS 2, s. 521)

zalehávačka = členka ochranky, která v případě nebezpečí zakryje chráněnou osobu svým tělem (NS 1, s. 340)

zooterapeutka = terapeutka využívající při léčení kontaktu se zvířaty (NS 2, s. 558)

9 Závěr

V praktické části práce jsme nejprve vyexcerpovali ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a článku L. Mrovčové *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)* z roku 2009 nová pojmenování profesí v ženském i mužském rodě. Maskulina jsme přechýlili dle teoretických jazykových příruček a označujeme je asterixem. Pojmenování jsme následně zadávali do korpusu SYN 2010 a slovníku Neomat.

Výrazy vyexcerpované ze slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a článku L. Mrovčové probíráme dle počtu výskytů souhrnně na začátku praktické části. Nejprve uvádíme pojmenování, která se v korpusu vyskytla více než stokrát, těchto je dvacet jedna. Nejvýznamnější výskyty zaznamenáme u substantiv **sekretářka**, **starostka**, **asistentka**, **zástupkyně**. Ty se vyskytly dokonce více než tisíckrát. Substantivum **starostka** se vyskytlo i v korpusu 2005 v roce 2012, kde mělo 926 nálezů, z nichž většina pocházela z publicistických textů, a pokud se jméno objevilo v beletrii, bylo nalezeno v románu Tamiho Hoaga *Popel popelu* z roku 2004.

Podle jazykových příruček jsou při přechylování používány nejčastěji sufixy *-ka*, *-ice* a *-yně*. Vyjma názvů **obchodnice**, **zástupkyně** a **správkyne** byla pojmenování z první skupiny utvořena sufixem *-ka*. Za zmínku stojí, že polovina výskytů substantiv **zástupkyně** se objevila ve spojení **státní zástupkyně**. V korpusu SYN 2005 v roce 2012 bylo spojení státní zástupkyně zastoupeno 506 nálezy, a to v naprosté většině v novinových článcích. Více než polovina výskytů substantiv **asistentka** se v korpusu SYN 2010 objevila ve spojení **porodní asistentka**, celkově mělo toto substantivum 1432 výskytů. Substantivum **asistentka** mělo vysoký počet výskytů i v korpusu SYN 2005 v roce 2012, kdy bylo objeveno 764 nálezů. V korpusu SYN 2000 mělo substantivum **asistentka** 609 výskytů, z toho 89 jich bylo nalezeno ve spojení **porodní asistentka**.

Čtrnáct substantiv a spojení bylo objeveno v korpusu méně než stokrát. Jedno z nich (**au-pair**) jsme zadali do korpusu nepřechýlené, abychom ho mohli později srovnat s jeho dalšími používanými variantami. Zbývá pojmenování až na podstatné jméno **europoslankyně**, byla utvořena sufixem *-ka*. Nejvíce výskytů – nad 80 – měla substantiva **europoslankyně**, **konzultantka** a **vizážistka**. Pokud bychom měli srovnat výskyt substantiva **vizážistka** v roce 2014 v korpusu SYN 2010 a v roce 2012 v korpusu SYN 2005, uvedli bychom, že v roce 2012 bylo nalezeno 70 výskytů, a to převážně v novinových textech, konkrétně v deníku Blesk z let 2001–2004. V roce 2014 bylo zastoupeno 83 nálezy.

Devatenáct pojmenování mělo v SYN 2010 do 50 nálezů. Dvě spojení, **projektová manažerka** a **marketing manažerka**, jsme našli jen ve formě word. Všechna pojmenování byla utvořena sufixem *-ka*, s výjimkou podoby **au pair**, kterou jsme zadali do systému, abychom mohli její výskyt srovnat s výskyty podob **aupair**, **au-pair** a **aupairka**. Čtyřicet výskytů zaznamenáme u substantiv **grafička**, **rosnička** a **galeristka**.

Nejvíce výrazů, nalezených v korpusu, jsme zařadili do poslední skupiny, která obsahuje pojmenování mající v korpusu do 10 výskytů. Skupina obsáhla 62 výrazů. Další dva výrazy byly nalezeny pouze jako word. Padesát čtyři pojmenování bylo utvořeno sufixem *-ka*, pět sufixem *-ice* a jedno sufixem *-yně*. Skupina poslední obsahuje i nepřechýlená pojmenování označující ženské profese (**aupair**, **baby-sitter**), neboť tato substantiva potřebujeme pro srovnání s jejich dalšími variantami. V této části je zajímavé srovnání substantiv **diskžokejka**, **DJka** a **dýdžejka**, dále **gogo tanečnice** a **go go tanečnice**, substantiv **koproducentka** a **spoluproducentka** a spojení **marketing managerka** a **marketing manažerka**. Uvedeným jevům se budeme podrobně věnovat dále v závěru. Plných deset, tedy v této skupině nejvíce vyhledávek, zaznamenáme u substantiv **vicepremiérka**, **živnostnice** a **administrátorka**.

Dále jsme pojmenování nalezená v *Nových slovech v češtině 1 a 2* a v článku L. Mrovčové zadávali do databáze Neomat.

V Neomatu bylo nalezeno 104 pojmenování, 89 z nich bylo přechýleno sufixem *-ka*, 4 sufixem *-yně* a 3 sufixem *-ice*. Dále jsme zařadili substantiva **mluvča**, podoby **au pair**, **au-pair** a **aupairka** a **babysitter** a **baby-sitter**. Srovnáváme také výskyt výrazů **go go girl**, **go go tanečnice** a **gogo tanečnice**. Zabývat se budeme také srovnáním výrazů **aromatoložka** a **aromaterapeutka**, **diskžokejka**, **DJka** a **dýdžejka**, **arteterapeutka** a **artterapeutka**, **performerka** a **performátorka**, **streetwalkerka** a **streetworkerka**, **testerka** a **testérka**, **top modelka** a **topmodelka**.

Ke srovnání výše uvedených výrazů a výrazů dalších uvádíme, že substantivum **aromaterapeutka** se vyskytlo jednou ve slovníku Neomat, ale i v korpusu SYN 2010, kde čtyři nálezy ve spojení **diplomovaná aromaterapeutka** pocházejí z novinových textů, hlavně z časopisu *Maminka*. Substantivum **aromatoložka** se vyskytlo jednou ve slovníku Neomat, kde bylo objeveno v novinovém textu.

Substantivum **performerka** bylo nalezeno ve slovníku Neomat třikrát v publicistických textech a dvanáctkrát v korpusu SYN 2010. Oproti tomu substantivum **performátorka** se objevilo v Neomatu jen jednou v publicistickém textu.

Ke srovnání spojení **marketing manažerka** a **marketing managerka** můžeme říci, že se obě vyskytla ve databázi Neomat jednou, a to v novinových textech.

Substantivum **arteterapeutka** se objevilo v databázi Neomat třikrát, nálezy pocházejí z časopisu *Reflex*. Třikrát se objevilo také v korpusu, kde vyhledávky pocházejí z beletrie, novinového textu a odborné literatury. Substantivum **artterapeutka** jsme našli jednou v Neomatu v publicistickém textu.

Substantiva **spoluproducentka** a **koproducentka** se objevila v korpusu; první uvedené jednou v beletrii, druhé v publicistickém textu a beletrii.

Gogo tanečnice se vyskytla jednou v publicistickém textu v korpusu a jednou v publicistickém textu v Neomatu. Pojmenování **go go tanečnice** jsme našli dvakrát v korpusu v novinových textech, jednou v uvedené formě a jednou ve formě Go Go tanečnice. V Neomatu se výraz vyskytl také jednou, v publicistickém textu. Výraz **go go girl** se objevil ve slovníku Neomat, nález pochází z novinového článku.

Výraz **babysitter** jsme našli jednou v novinovém textu v databázi Neomat. Oproti tomu pojmenování **baby-sitter** bylo nalezeno v Neomatu třikrát a v korpusu dvakrát. Zatímco v Neomatu pocházejí všechny nálezy z novinových článků, v korpusu byly nalezeny v beletrii a publicistice.

Pojmenování **topmodelka** i **top modelka** byla nalezena v obou zdrojích. V Neomatu jsem našli výraz topmodelka v novinových textech (10 výskytů) a v korpusu mělo 195 výskytů, z nichž většina pocházela z bulvárního tisku. Top modelka byla v Neomatu zastoupena 10 nálezy, dvakrát v televizním vysílání, osmkrát v novinových textech. V korpusu jsme toto pojmenování našli v novinových textech (7 výskytů).

Výraz **au-pair** jsme našli šestkrát ve v databázi Neomat (6 nálezů) a v korpusu bylo zastoupeno 61 nálezy. Čtyřicet dva vyhledávek z celého počtu se vyskytlo v novinových textech. Častý výskyt měl i výraz **au pair**, v korpusu byl nalezen třináctkrát, nejčastěji v časopisu *Reflex*. V Neomatu jsme ho našli desetkrát, nejčastěji v deníku *Právo*. Výraz **aupair** se vyskytl pouze v korpusu, a to třikrát v novinových člancích. Substantivum **aupairka**, přechýlené, jsme našli dvakrát v Neomatu v časopisu *Reflex*. Uvádíme, že v roce 2012 byl v korpusu SYN 2005 nalezen i tvar **au-pairka**, a to sedmkrát.

Femininum **testérka** jsem našli v Neomatu jednou v *Mladé frontě Dnes*. Zajímavé je, že ve stejném deníku byl nalezen i tvar **testérka**.

V Neomatu jsme jednou našli substantivum **streetwalkerka**. **Streetworkerka** byla nalezena v Neomatu třikrát a v korpusu sedmkrát; nejvíce vyhledávek pochází z týdeníku *Reflex*.

V obou elektronických zdrojích jsme našli feminina **dýdžejka**, **DJka** a **diskžokejka**. Dýdžejka byla nalezena v korpusu sedmkrát a v Neomatu jednou, substantivum DJka mělo v Neomatu pět výskytů a v korpusu jeden a poslední uvedené se v korpusu objevilo dvakrát a v Neomatu třikrát. Všechny vyhledávky pocházejí z novinových textů. Podoba dýdžejka byla v korpusu 2005 nalezena jednou a podoba DJka devětkrát. K výzkumu z roku 2012 můžeme uvést, že tvar DJka v nálezech převažoval.

V korpusu bylo nalezeno celkem 51 výrazů vyexcerpovaných ze slovníku *Nová slova v češtině 1*, 41 výrazů ze slovníku *Nová slova v češtině 2* a 30 výrazů z článku L. Mrověcové (2009). V databázi Neomat bylo nalezeno 103 výrazů z *Nových slov v češtině 1 a 2* a 16 výrazů ze článku L. Mrověcové. Celkem 124 výrazů z *Nových slov v češtině* nebylo nalezeno vůbec, taktéž nebylo nalezeno 105 výrazů z článku L. Mrověcové. Tyto výrazy nedoložené v korpusu SYN 2010 ani v databázi Neomat označujeme tečkou.

Můžeme shrnout, že v otázce uplatňování slovotvorných sufixů při tvoření přechýlených jmen se výsledky našeho výzkumu shodují s jazykovědnými příručkami, které uvádějí na prvních třech místech přípony *-ka*, *-ice* a *-yně*. Oproti tomu sufixy *-ová*, *-a*, *-na* a *-anda* se v našem výzkumu při tvoření přechýlených jmen neuplatnily.

10 Seznam zkratk a značek

NS 1 – Nová slova v češtině 1

NS 2 – Nová slova v češtině 2

s. – strana

* asterix označující pojmenování ve slovníku *Nová slova v češtině 1 a 2* a v článku Ljuby Mrověcové (2009) nepřechýlené

- tečka označující pojmenování nedoložené v korpusu ani v databázi Neomat

11 Použitá literatura a internetové zdroje

Adámková, P.: *Přechylování versus přímé tvoření názvů osob ženského pohlaví*. In: *Život s morfémami. Sborník studií na počest Zdeňky Rusínové*. Masarykova univerzita, Brno 2004, s. 9–17.

Čechová, M. a kol.: *Čeština – řeč a jazyk*. 2., přepr. vyd. Praha, ISV nakladatelství 2000, s. 95–96.

Český národní korpus - SYN2010. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha 2010. Dostupný z WWW: <<http://www.korpus.cz>>.

Čmejrková, S.: *Žena v jazyce*. In: *Čeština, jak ji znáte i neznáte*. Academia, Praha 1996, s. 144–148.

Čmejrková, S.: *Rod v jazyce a komunikaci: specifika češtiny*. SaS 63, č. 4, 2002, s. 263–286.

Daneš, F. – Dokulil, M. – Kuchař, J.: *Tvoření slov v češtině 2*. Odvozování podstatných jmen. Academia, Praha 1967, s. 536–561.

Encyklopedický slovník češtiny. NLN, Praha 2002, s. 282. [ESČ]

Hauser, P.: *Nauka o slovní zásobě*. SPN, Praha 1980, s. 129–130.

Havránek, B. – Jedlička, A.: *Česká mluvnice*. 4., přepr. vyd. SPN, Praha 1981, s. 120–122.

Karlík, P.: *Substantiva tvořená sufixem „-tel“ v češtině staré a nové*. In: *Přednášky a besedy ze 43. běhu LŠSS*. Red. Eva Rusínová. MU Brno, 2010. S. 72–81

Martincová, O.: *Problematika neologismů v současné spisovné češtině*. Univerzita Karlova, Praha 1983.

Městská knihovna v Praze. Dostupná z WWW: <http://www.mlp.cz/cz/>.

Mluvnice češtiny 1. Academia, Praha 1986, s. 304–308. [MČ 1]

Mrověcová, L.: *Pojmenování nových profesí u pozic v oblasti ekonomiky a podnikání (v rusko-českém srovnávacím plánu)*. In: *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky (3)*. *Sborník příspěvků z konference Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky*. Brno 17. 4. 2009. Ed. J. Gazda. Tribun EU: Brno, 2009. S. 154–162

Opavská, Z.: *Nová pojmenování ženských osob*. In: *Neologizmy v dnešní češtině*. Ústav pro jazyk český AV ČR, Praha 2005, s. 40–53.

Petr, J.: *Rada, nebo radová?* NŘ 63, 1980, s. 265–267.

Pravdová, M. a kol.: *Akademická příručka českého jazyka*. Academia, Praha 2014, s. 203–208.

Příruční mluvnice češtiny. 2. opr. vyd., NLN, Praha 2001, s. 120–122. [PMČ]

Rusínová, Z.: *Moce (přechylování) jako modifikace významu*. In: M. Balowski – J. Svoboda (eds.), *Stalość i zmienność w języku i literaturze czeskiej XX wieku. Konstanty a proměny v českém jazyce a literatuře XX. století*. Wałbrzych – Ostrava: Wydawnictwo „Pro“, 2004, s. 229–235.

Slovník Neomat. Dostupný z WWW: <http://www.lexiko.ujc.cas.cz/>.

Šmilauer, V.: *Novočeské tvoření slov*, SPN, Praha 1971, s. 77–80.

Štícha, F. a kol.: *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Academia, Praha 2013, s. 150–153.

Ziková, M.: *K podstatě slovotvorného procesu přechylování*. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity*. Masarykova univerzita, Brno 2003, s. 125–132.